

R A P P O R T Nr. 77

REGELGEVING INZAKE BETAALD EDUCATIEF VERLOF - ONTWERP VAN KONINKLIJK
BESLUIT - FOLLOW-UP VAN ADVIES NR. 1.701 - UITVOERING VAN HET IN-
TERPROFESSIONEEL AKKOORD VOOR DE PERIODE 2007-2008 -
BETAALD EDUCATIEF VERLOF - AANPASSING AAN DE BE-
HOEFTE VAN DE 21E EEUW - FOLLOW-UP
VAN ADVIES NR. 1.660

---

16 maart 2010

2.401-3
2.251/2-3

R A P P O R T Nr. 77

Onderwerp: Regelgeving inzake betaald educatief verlof - Ontwerp van koninklijk besluit - Follow-up van advies nr. 1.701 - Uitvoering van het interprofessioneel akkoord voor de periode 2007-2008 - Betaald educatief verlof - Aanpassing aan de behoeften van de 21e eeuw - Follow-up van advies nr. 1.660

In punt 3 van het interprofessioneel akkoord voor de periode 2007-2008 zijn de sociale partners overeengekomen om de structurele problemen van het betaald educatief verlof via een dubbele benadering aan te pakken. In een eerste fase willen ze het stelsel voor het schooljaar 2007-2008 veiligstellen en in een tweede fase zullen zij een globaal en evenwichtig voorstel formuleren met het oog op de aanpassing van het stelsel van betaald educatief verlof aan de behoeften van de 21e eeuw.

Over de eerste fase hebben de sociale partners zich hoofdzakelijk uitgesproken in advies nr. 1.608 van de Nationale Arbeidsraad van 24 april 2007. Over de tweede fase heeft de Raad op 5 november 2008 advies nr. 1.660 uitgebracht.

Verder heeft mevrouw J. Milquet, vice-eersteminister en minister van Werk en Gelijke Kansen, bij brief van 17 juni 2009 het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over onder meer een ontwerp van koninklijk besluit tot verlenging van eerder vastgestelde maatregelen. De Raad heeft zich over die punten uitgesproken in advies nr. 1.701 van 14 juli 2009.

In de adviesaanvraag wordt de Raad ook verzocht zich, gezien de economische situatie, uit te spreken over een aantal vraagstukken en over alle elementen die ertoe kunnen bijdragen het mechanisme van betaald educatief verlof te verbeteren en beter te laten sporen met de huidige noden van de arbeidsmarkt en de economie; er worden in dat kader bijzondere vraagstukken opgeworpen.

De Raad heeft op 16 maart 2010 het volgende rapport uitgebracht, naast advies nr. 1.729.

x   x   x

RAPPORT VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. INLEIDING

In punt 3 van het interprofessioneel akkoord voor de periode 2007-2008 zijn de sociale partners overeengekomen om de structurele problemen van het betaald educatief verlof via een dubbele benadering aan te pakken. In een eerste fase willen ze het stelsel voor het schooljaar 2007-2008 veiligstellen en in een tweede fase zullen zij een globaal en evenwichtig voorstel formuleren met het oog op de aanpassing van het stelsel van betaald educatief verlof aan de behoeften van de 21e eeuw.

Wat de eerste fase betreft, hebben de sociale partners zich hoofdzakelijk uitgesproken in advies nr. 1.608 van de Nationale Arbeidsraad van 24 april 2007, over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 juli 1985 tot uitvoering van afdeling 6 - Toekenning van betaald educatief verlof in het kader van de voortdurende vorming van de werknemers - van hoofdstuk IV van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen.

Met betrekking tot de tweede fase heeft de Raad op 5 november 2008 advies nr. 1.660 uitgebracht, waarin hij erop wijst dat het stelsel van betaald educatief verlof stoelt op een aantal leidende beginselen, die gevrijwaard moeten worden. In dat advies besluit de Raad, na onderzoek van de recente statistische gegevens die het bestuur van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft toegestuurd en toegelicht, dat het stelsel van betaald educatief verlof in het verleden grote financieringsproblemen heeft gekend, maar dat de situatie is omgekeerd als gevolg van de inspanningen van alle betrokken partijen (werknemers, werkgevers en overheid) en dat een begrotingsoverschot is bereikt.

Om voorzichtig te blijven en te vermijden dat de vorige situatie zich opnieuw voordoet, is het volgens de Raad in advies nr. 1.660 wenselijk dat onmiddellijk oplossingen worden aangereikt om het stelsel aan te passen aan de recente ontwikkelingen en dat in een later stadium oplossingen op langere termijn worden onderzocht. Concreet spreekt de Raad zich in dat advies in eerste instantie uit over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van de regelgeving betreffende het betaald educatief verlof, met name over de drie parameters, namelijk het loonplafond, de terugbetaling aan de werkgever en de bijdrage van de werkgevers. Het koninklijk besluit werd aangenomen op 16 december 2008. In advies nr. 1.660 gaat de Raad vervolgens in op een ontwerp van wet en een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van de regelgeving over de invoering van de bijkomende werkgeversbijdrage voor werkgevers van sectoren die onvoldoende opleidingsinspanningen realiseren.

Verder heeft mevrouw J. Milquet, minister van Werk en Gelijke Kansen, bij brief van 17 juni 2009 het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over onder meer een ontwerp van koninklijk besluit dat voorziet in de verlenging van eerder vastgestelde maatregelen wat de drie parameters betreft, namelijk:

- Het begrensde bedrag van het referteloon voor de terugbetaling aan de werkgevers wordt behouden op 2.500 euro.
- De bepalingen die de berekening mogelijk maken van het bedrag van de terugbetaling aan de werkgevers, begrensd tot 20,81 euro (bedrag van 20 euro geïndexeerd), worden behouden.
- De werkgeversbijdrage van 0,06 % van de loonmassa wordt behouden.

De Raad heeft zich over dat deel van de adviesaanvraag uitgesproken in advies nr. 1.701 van 14 juli 2009, waarin hij ervoor pleit om voorzichtig te blijven en te vermijden dat de vorige situatie van onderfinanciering zich opnieuw voordoet. Hij stelt dus concreet voor dat het bedrag van het loonplafond wordt aangepast aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer, maar enkel voor het schooljaar 2009-2010 (2.601 euro). Hij gaat ook akkoord met de aanpassing van het forfaitaire bedrag voor de terugbetaling aan de werkgevers, aan het prijsindexcijfer voor de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 (tot 20,81 euro). Wat de bijdrage van de werkgevers betreft, is de Raad, gelet op het begrotingsoverschot, maar ook rekening houdend met de voorzichtigheid die is vereist vanwege de mogelijke gevolgen van de economische crisis, van mening dat de werkgeversbijdrage van 0,04 % op 0,05 % moet worden gebracht.

Het koninklijk besluit dat uitvoering geeft aan de voorstellen van de Raad over die maatregelen werd aangenomen op 21 december 2009 (koninklijk besluit van 21 december 2009 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 juli 1985 tot uitvoering van afdeling 6 - Toekenning van betaald educatief verlof in het kader van de voortdurende vorming van de werknemers - van hoofdstuk IV van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, BS 30.12.2009).

Rekening houdend met de economische situatie verzoekt de minister de Raad zich ook uit te spreken over:

- de verhoging van het toegestane aantal uren (van 120 tot 180) voor de knelpuntberoepen;
- de verhoging van het toegestane aantal uren (van 120 tot 180) voor de werknemers die zijn tewerkgesteld in een onderneming in economische moeilijkheden of in herstructurering.

De minister verzoekt de Raad ten slotte zich uit te spreken over de elementen die het mechanisme van het betaald educatief verlof kunnen verbeteren en het beter kunnen laten aansluiten bij de huidige noden van de arbeidsmarkt en de economie, met name:

- voorzien in één forfait van opleidingsuren naargelang de opleidingsuren al dan niet samenvallen met de werkuren, met het oog op de administratieve vereenvoudiging, de gelijke behandeling van werknemers en een grotere stimulering;
- de toegang tot het betaald educatief verlof voor deeltijdse werknemers vergemakkelijken, door het onderscheid tussen werknemers met vaste werktijden en werknemers met variabele werktijden af te schaffen.

In het voornoemde advies nr. 1.701 constateert de Raad dat het tweede en het derde deel van de adviesaanvraag een grondig onderzoek vereisen. Hij heeft bijgevolg besloten zo vlug mogelijk te beginnen met zijn werkzaamheden over een globalere evaluatie van de drie parameters die het voorwerp uitmaken van het eerste deel van de adviesaanvraag en over de inhoudelijke vraagstukken betreffende het stelsel van betaald educatief verlof, op basis van de definitieve cijfergegevens die het bestuur van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg zal toesturen.

In die context brengt de Raad dit rapport uit, naast advies nr. 1.729 van 16 maart 2010.

De Raad heeft kunnen rekenen op de medewerking van de algemene directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, die het merendeel van de statistische gegevens die in dit rapport zijn opgenomen, heeft bezorgd. Alvorens dat statistische materiaal te presenteren, acht de Raad het echter wenselijk in het kort te herinneren aan het wettelijke kader van het betaald educatief verlof alsook aan de werkzaamheden die hij dienaangaande reeds heeft verricht, met name inzake verbetering en vereenvoudiging van dat stelsel.

II. HET HUIDIGE WETTELIJKE KADER

A. De gerechtigden

Het betaald educatief verlof is een recht dat wordt toegekend aan een werknemer van de privésector, die voltijds of deeltijds is tewerkgesteld, voor zover hij:

- ofwel ten minste 4/5 is tewerkgesteld;
- ofwel deeltijds tewerkgesteld is (ten minste 1/3) op grond van variabele werktijden. Die werknemer heeft recht op betaald educatief verlof om tijdens of buiten de gewone werktijden beroeps- en/of algemene opleidingen te volgen;
- ofwel deeltijds tewerkgesteld is met vaste werktijden, ten minste halftijds en minder dan een 4/5. Die werknemer kan alleen beroepsopleidingen volgen tijdens de gewone werktijden.

B. Opleidingen die recht geven op betaald educatief verlof

De opleidingen die recht geven op betaald educatief verlof moeten niet noodzakelijk verband houden met de huidige beroepsactiviteit van de werknemer. Het gaat ofwel om beroepsopleidingen ofwel om algemene opleidingen.

1. De beroepsopleidingen omvatten verschillende soorten van onderwijs en opleidingen:
  - het onderwijs voor sociale promotie dat wordt georganiseerd, gesubsidieerd of erkend door de gemeenschappen. Het wordt georganiseerd op het lager en hoger secundair niveau van het technisch- en beroepsonderwijs en op het hoger niet-universitair onderwijs (technisch, economisch, landbouw, paramedisch, sociaal, artistiek of pedagogisch). Het dekt een groot aantal materies, maar een aantal opleidingen zijn uitgesloten;

- het onderwijs in de plastische kunsten met een beperkt uurrooster dat wordt georganiseerd, gesubsidieerd of erkend door de gemeenschappen, dat behoort tot de hogere secundaire cyclus of de hogere cyclus van het onderwijs in de plastische kunsten en enkel tot de opleidingsgroepen van tekenen, architectuur en constructie, industriële vormgeving en toegepaste grafiek;
  - het hoger onderwijs van het korte type en het universitair onderwijs van het lange type met volledig leerplan dat 's avonds of tijdens het weekend wordt gegeven;
  - het universitair onderwijs, namelijk de opleidingen van de eerste en de tweede cyclus die 's avonds of tijdens het weekend worden gegeven en die leiden naar de graad van bachelor of master;
  - de voortgezette opleiding voor de middenstand, namelijk de opleiding tot ondernemingshoofd, vervolmaking, bijscholing, omscholing. Die opleidingen hebben ofwel tot doel de beroepsgebonden praktische en theoretische kennis te verwerven, ofwel algemenere vaardigheden te verwerven. Een aantal beroepen zijn uitgesloten;
  - de opleidingen in de landbouwsector;
  - de voorbereiding op en het afleggen van examens voor de middenjury alsook het afleggen van een examen georganiseerd door de gefedereerde overheden in het kader van een systeem van certificering van verworven competenties;
  - de sectorale opleidingen erkend door een beslissing van het bevoegde paritaire comité. De praktische organisatie ervan kan bijvoorbeeld worden toevertrouwd aan een opleidingsinstelling of aan een onderneming;
  - de opleidingen erkend door de erkenningscommissie. De erkenningscommissie is paritair samengesteld en heeft tot doel opleidingen te erkennen, de erkenning van opleidingen te schorsen of in te trekken. Die categorie omvat de opleidingen waarvan het belang is erkend door de commissie.
2. De algemene opleidingen omvatten de opleidingen georganiseerd door een vakorganisatie en de opleidingen van andere organisaties (jeugd- en volwassenenorganisatie en vormingsinstellingen opgericht of erkend door de representatieve werknemersorganisaties) alsook de algemene opleidingen die zijn erkend door de erkenningscommissie.

C. Duur, spreiding en collectieve planning van het betaald educatief verlof

1. Quotum van opleidingsuren

In principe mag elke werknemer van het werk afwezig zijn met behoud van zijn gewone loon gedurende een aantal uren dat overeenstemt met dat van de gevolgde cursussen. Het aantal uren is evenwel jaarlijks begrensd. Voor de opleidingen gevolgd vanaf 1 september 2006 geldt het volgende:

<u>Type opleiding :</u>	<u>Maximum aantal uren</u>
Beroepsopleiding	100
Algemene opleiding	80
Beroepsopleiding en algemene opleiding tijdens hetzelfde schooljaar	100
Taalopleiding	80
Taalopleiding en een andere beroepsopleiding tijdens eenzelfde schooljaar	100
Universitaire opleiding	120
<u>Indien de opleidingsuren samenvallen met de arbeidstijd van de betrokken werknemer:</u>	
Beroepsopleiding	120
Algemene opleiding	80
Beroepsopleiding en algemene opleiding tijdens hetzelfde schooljaar	120
<u>Examen middenjury</u>	Driemaal de wekelijkse arbeidsduur
<u>Examen voor certificering van verworven competenties</u>	8 uren op de dag van het examen of gespreid over de examendagen

De deeltijdse werknemers hebben recht op betaald educatief verlof naar evenredigheid van de bij collectieve arbeidsovereenkomst, bij wet of bij arbeidsreglement vastgestelde wekelijkse arbeidsduur.

Indien een werknemer tijdens eenzelfde schooljaar van arbeidsregeling verandert, zal het quotum van opleidingsuren worden berekend naargelang de voltijdse en deeltijdse tewerkstelling gedurende iedere betrokken periode.

De werknemers moeten hun opleiding nauwgezet volgen.

2. Spreiding van het verlof

Het betaald educatief verlof voor opleidingen die per schooljaar worden georganiseerd, wordt genomen tussen het begin van dat schooljaar en de datum van het laatste examen. Die periode wordt eventueel verlengd in geval van een tweede zittijd. Indien de opleiding niet wordt georganiseerd per schooljaar, wordt het betaald educatief verlof genomen tussen het begin en het einde van die opleiding.

3. Collectieve planning

De dagen betaald educatief verlof worden in de onderneming gepland door de ondernemingsraad of, bij ontstentenis ervan, in gemeenschappelijk overleg tussen de werkgever en de vakbondsafvaardiging of, bij ontstentenis ervan, in gemeenschappelijk overleg tussen de werkgever en de werknemers.

De collectieve planning primeert op de individuele planningen. Bij de planning moet zowel rekening worden gehouden met de arbeidsorganisatie als met de belangen en situatie van iedere werknemer en moet er zoveel mogelijk voor worden gezorgd dat de opleidingsuren niet samenvallen met de gewone arbeidstijd.

D. Vergoeding van het betaald educatief verlof

De werknemer die betaald educatief verlof neemt, heeft recht op de betaling van zijn gewone loon, in voorkomend geval begrensd.

Overeenkomstig het voornoemde advies nr. 1.701 van de Raad werd het loonplafond van 2.500 euro aangepast aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer, namelijk 2.601 euro. Rekening houdend met de voorzichtigheid die is vereist vanwege de huidige economische situatie en om te vermijden dat de vorige situatie van onderfinanciering zich opnieuw voordoet, is dat bedrag, zoals de Raad heeft gevraagd, maar van toepassing voor het schooljaar 2009-2010, namelijk vanaf 1 september 2009 tot 31 augustus 2010 (voornoemd koninklijk besluit van 21 december 2009).

De werkgevers kunnen jaarlijks bij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg een forfaitaire terugbetaling krijgen van de uren betaald educatief verlof. Het voornoemde koninklijk besluit van 21 december 2009 stelt dat forfaitaire bedrag vast op 20,81 euro per uur, d.i. het eerder vastgestelde forfaitaire bedrag van 20 euro per uur, aangepast aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer. Overeenkomstig het voornoemde advies nr. 1.701 van de Raad is die aanpassing maar van toepassing voor de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010.

E. Financiering

1. Artikel 121 van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen bepaalt dat de kosten verbonden aan terugbetaling aan de werkgevers deels worden gedragen door de werkgevers en deels door de Belgische Staat.

Voor het deel ten laste van de werkgevers, wordt hun een bijdrage opgelegd. Die bijdrage is betaalbaar aan de RSZ volgens dezelfde nadere regels en binnen dezelfde termijnen als de socialezekerheidsbijdragen. In advies nr. 1.701 is de Raad van mening dat, gelet op het begrotingsoverschot, maar ook rekening houdend met de voorzichtigheid die is vereist vanwege de mogelijke gevolgen van de huidige economische crisis, de werkgeversbijdrage van 0,04 % op 0,05 % moet worden gebracht vanaf het vierde kwartaal 2009 tot en met het derde kwartaal 2010. Het voornoemde koninklijk besluit van 21 december 2009 geeft gevolg aan dat advies.

Het aandeel van de Staat wordt voor ieder kalenderjaar vastgesteld op hetzelfde bedrag als het geraamde bedrag van de werkgeversbijdragen. Het aandeel van de Staat wordt echter voor het kalenderjaar 2011 verminderd met 30 miljoen euro (artikel 101 van de programmawet van 23 december 2009).

2. Bijkomende werkgeversbijdrage ten bate van de financiering van het betaald educatief verlof voor de werkgevers die behoren tot sectoren die onvoldoende opleidingsinspanningen realiseren

Artikel 30, § 1 van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact luidt als volgt: "Wanneer de globale inspanningen inzake opleiding van alle werkgevers die ressorteren onder de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités samen niet minstens 1,9 pct. van de totale loonmassa van die ondernemingen bedragen, kan de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad en onder de voorwaarden en nadere regels die Hij bepaalt, voor de ondernemingen behorend tot de sectoren die onvoldoende opleidingsinspanningen realiseren, de werkgeversbijdrage voor de financiering van het educatief verlof verhogen met 0,05 pct."

Een koninklijk besluit van 11 oktober 2007 voert die bijkomende werkgeversbijdrage in, die uitsluitend wordt aangewend voor de financiering van het betaald educatief verlof¹.

III. STAND VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE RAAD OVER DE FINANCIERING, DE VERBETERING EN DE VEREENVOUDIGING VAN HET BETAALD EDUCATIEF VERLOF (in de loop van de jongste tien jaar)

Het vraagstuk van de financiering van het betaald educatief verlof is in grote mate vervlochten met het vraagstuk van de verbetering en de vereenvoudiging van dat stelsel. Bijvoorbeeld een aanpassing van het bevoegdheidsgebied ervan inzake de werknemers die er recht op hebben, een wijziging van de lijst van de erkende opleidingen of een verandering in de administratieve formaliteiten hebben immers een rechtstreekse impact op de kosten. Ook het beschikbare budget heeft een invloed op het betaald educatief verlof.

In de loop van de jongste tien jaar hebben de sociale partners zich dan ook vaak uitgesproken over ofwel specifiek de financiering van het betaald educatief verlof, ofwel in verband met de punten met betrekking tot het stelsel van betaald educatief verlof op zich.

A. Financiering

1. In het interprofessioneel akkoord van 22 december 2000 voor de periode van 1 januari 2001 tot 31 december 2002 hebben de sociale partners akte genomen van een voorstel van de regering om het toepassingsgebied uit te breiden tot de halftijdsen en de administratieve verplichtingen drastisch te versoepelen. In dat verband vragen de sociale partners de staatssubsidie te verhogen en de terugbetaling aan de ondernemingen te versnellen. De sociale partners verbinden zich ertoe tegen 31 januari 2001 een advies uit te brengen over de aanpassingen die in het bestaande systeem moeten worden aangebracht en zich hierbij te laten leiden door het principe dat voor halftijdsen enkel professionele vorming binnen de werkuren kan worden georganiseerd, en dat voor speciale arbeidsvormen (bijvoorbeeld telewerk) bijzondere regels kunnen worden afgesproken. In dat interprofessioneel akkoord verbinden de sociale partners zich er ook toe een voorstel te doen met betrekking tot de vereenvoudiging van administratieve verplichtingen die de regering in het vooruitzicht stelt, en met betrekking tot de optimalisering van de lijst van erkende vormingscursussen.

---

¹ Koninklijk besluit van 11 oktober 2007 tot invoering van een bijkomende werkgeversbijdrage ten bate van de financiering van het betaald educatief verlof voor de werkgevers die behoren tot sectoren die onvoldoende opleidingsinspanningen realiseren in uitvoering van artikel 30 van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact.

2. Ter uitvoering van dat centraal akkoord heeft de Raad advies nr. 1.367 van 17 juli 2001 en advies nr. 1.412 van 10 juli 2002² uitgebracht. Het eerste advies heeft betrekking op verschillende vraagstukken, waaronder de verhoging van de staatssubsidie. Het tweede advies ontwikkelt het standpunt van de Raad over de optimalisering van de lijst met erkende opleidingen.

Wat de verhoging van de staatssubsidie betreft, wijst de Raad er in advies nr. 1.367 in eerste instantie op dat het betaald educatief verlof zowel door regering als door de sociale partners beschouwd wordt als een belangrijke schakel in de Belgische sociale verhoudingen. In die omstandigheden vindt de Raad dat de nodige budgettaire middelen ter beschikking moeten worden gesteld om een doeltreffende werking van dit stelsel te blijven verzekeren. Hij neemt dus met voldoening kennis van de door de regering geplande dotatieverhoging.

3. In advies nr. 1.580 van 21 november 2006 spreekt de Raad zich uit over wettelijke bepalingen tot wijziging van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen en een ontwerp van koninklijk besluit betreffende het maximum aantal uren betaald educatief verlof met het oog op de invoering van een overgangsmaatregel in het koninklijk besluit van 1 september 2006³ dat het maximum aantal uren betaald educatief verlof dat een werknemer per schooljaar kan nemen, heeft verminderd.
  - a. Wat de voorstellen tot wetswijziging betreft, constateert de Raad dat ze tot doel hebben uitvoering te geven aan de beslissingen van de ministerraad van 20 juli 2006, die een structurele oplossing voor de financiële problemen van het stelsel van het betaald educatief verlof beogen. In dat kader gaat de voorgestelde tekst over op de volgende principes:
    - De betalingen zullen gebeuren in functie van de beschikbare middelen, met vooraf vastgestelde deelenvoloppes per type opleiding.
    - Het budget ten laste zal zijn van werkgeversbijdragen en staatstussenkost volgens de verdeling 50/50.

---

² Andere vraagstukken dan de verhoging van de staatssubsidie zullen verderop in dit rapport aan bod komen.

³ Koninklijk besluit van 1 september 2006 tot wijziging van sommige bepalingen inzake toekenning van betaald educatief verlof in uitvoering van artikel 111, § 7, van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen.
Het wijzigingsbesluit werd afgekondigd op 4 december 2006.

- De terugbetaling aan de werkgevers kan worden beperkt tot een forfaitair bedrag dat kan variëren naargelang het type opleiding. Op basis van een voorstel van de sociale partners in een interprofessioneel akkoord bepaalt de Koning wat dient verstaan te worden onder type opleiding en welk percentage van de in het begrotingsjaar beschikbare middelen aan elk type van opleiding wordt toegewezen. Bij gebrek aan voorstel van de sociale partners in een interprofessioneel akkoord, kan de Koning deze elementen zelf bepalen.

- De sociale partners kunnen in het kader van een interprofessioneel akkoord voorstellen doen over het soort opleidingen dat toegelaten is in het kader van het educatief verlof (de lijst uitbreiden of beperken) en het maximaal aantal uren dat voor elk soort opleiding kan worden terugbetaald.

In zijn advies wijst de Raad erop dat hij die voorstellen niet onmiddellijk wenst te behandelen, omdat het vraagstuk van het betaald educatief verlof ter bespreking staat in de lopende onderhandelingen met het oog op een volgend interprofessioneel akkoord⁴.

- b. Wat het ontwerp van koninklijk besluit betreft, heeft de Raad geconstateerd dat de vermindering van de uren betaald educatief verlof, waarin het voornoemde koninklijk besluit van 1 september 2006 voorziet, maar waarover hij niet werd geraadpleegd, deel uitmaakt van de maatregelen die de regering recentelijk heeft genomen om het financieel tekort in het stelsel van het betaald educatief verlof terug te dringen.

De leden die de werknemersorganisaties vertegenwoordigen en de leden die de werkgeversorganisaties vertegenwoordigen, hebben geen eenparig standpunt over dat deel van de adviesaanvraag kunnen innemen.

4. Het interprofessioneel akkoord van 2 februari 2007 voor de periode 2007-2008 bevat een deel "vorming en betaald educatief verlof"

- a. Wat de vorming betreft, hebben de sociale partners zich in dat interprofessioneel akkoord ertoe verbonden in het kader van het tweejaarlijks overleg op sectorniveau in elke sector concrete denksporen te ontwikkelen om ofwel de financiële inspanning inzake vorming met 0,1 % te verhogen, ofwel een toename van de participatiegraad met 5 % te realiseren, zolang de algemene doelstelling van een opleidingsinspanning van 1,9 % niet is gehaald.

---

⁴ De aan de Raad voorgelegde wetgevende tekst werd opgenomen in de wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (I), artikelen 196 tot 202.

Overeenkomstig artikel 30 van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact kan, wanneer die globale doelstelling niet wordt gehaald, voor de ondernemingen behorend tot de sectoren die onvoldoende opleidingsinspanningen realiseren de werkgeversbijdrage voor de financiering van het betaald educatief verlof met 0,05 % worden verhoogd.

In advies nr. 1.606 van 24 april 2007 spreekt de Raad zich uit over een ontwerp van koninklijk besluit dat de invoering beoogt van die bijkomende bijdrage. Met inachtneming van een aantal opmerkingen is de Raad van oordeel dat het ontwerp van koninklijk besluit beantwoordt aan de principes die in het interprofessioneel akkoord werden vastgesteld⁵.

Verder werd het advies van de Raad ingewonnen over een ontwerp van wet tot wijziging van artikel 30 van de voornoemde wet van 23 december 2005 en een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 11 oktober 2007. Het ontwerp van wet heeft tot doel voor het jaar 2008 een overgangsmaatregel in te voeren, terwijl het ontwerp van koninklijk besluit voorziet in de wijze van uitvoering van die overgangsmaatregel en tot doel heeft de procedure voor de vaststelling van de lijst van sectoren die onvoldoende opleidingsinspanningen realiseren, aan te vullen. In advies nr. 1.660 van 5 november 2008 doet de Raad in eerste instantie voorstellen over de tenuitvoerlegging van de voornoemde wettelijke en verordenende bepalingen in het licht van de beoordeling van de opleidingsinspanningen in 2007 en 2008 (rekening houdend met het feit dat de vernieuwde sociale balansen pas vanaf 2009 ten volle uitwerking zullen hebben en dat de sectorale collectieve arbeidsovereenkomsten 2007-2008 werden gesloten voor de ondertekening en publicatie van het voornoemde koninklijk besluit van 11 oktober 2007) en formuleert hij verder een aantal opmerkingen over de voorgelegde teksten.

- b. Wat het betaald educatief verlof betreft, komen de sociale partners in het interprofessioneel akkoord van 2 februari 2007 overeen om de structurele problemen van het betaald educatief verlof via een dubbele benadering aan te pakken. In een eerste fase willen ze het stelsel voor het schooljaar 2007-2008 veiligstellen. In een tweede fase zullen zij voorstellen formuleren voor een diepgaande hervorming.

In het interprofessioneel akkoord wordt verder opgemerkt dat de ingrepen tijdens die eerste fase zijn geïnspireerd op denksporen aangegeven in de artikelen 196 tot 202 van de wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (I)⁶ en vertrekken van het basisprincipe dat werkgevers, werknemers en overheid een gelijkwaardige inspanning zullen leveren. Concreet komen de sociale partners overeen vanaf het schooljaar 2007-2008 een aantal maatregelen toe te passen.

---

⁵ Die bijdrage werd ingevoerd door het voornoemde koninklijk besluit van 11 oktober 2007.

⁶ De Raad heeft zich in advies nr. 1.580 van 21 november 2006 uitgesproken over het ontwerp van wettekst die aanleiding heeft gegeven tot die wettelijke bepalingen.

Advies nr. 1.608 van 24 april 2007 past in het kader van een adviesaanvraag over een ontwerp van koninklijk besluit dat een aantal aanpassingen aanbrengt inzake de financiering van en de terugbetaling vanuit het stelsel van betaald educatief verlof vanaf het schooljaar 2007-2008, overeenkomstig het interprofessioneel akkoord. De Raad constateert in dat advies dat het ontwerp van koninklijk besluit bepaalt, wat de uitgaven betreft, dat het loonplafond voor de duur van het interprofessioneel akkoord nominaal wordt bevroren op het toen geldende bedrag en het totale beschikbare budget wordt opgedeeld in vier deelbudgetten (sociale promotie, sectoriële opleidingen, algemene opleidingen en de overige opleidingen) volgens het voortschrijdend gemiddelde van de laatste vier gekende schooljaren.

Wat de inbreng van de werkgevers betreft, bepaalt het ontwerp van koninklijk besluit dat de werkgeversbijdrage van 0,04 % op 0,08 % wordt gebracht. Met inachtneming van een aantal opmerkingen heeft de Raad zich gunstig uitgesproken over dat ontwerp van koninklijk besluit⁷.

In dat advies geeft de Raad ook een overzicht van de in het interprofessioneel akkoord vastgestelde maatregelen die in uitvoering zijn of nog moeten worden uitgevoerd⁸.

In het voornoemde advies nr. 1.660 spreekt de Raad zich vervolgens uit over de tweede fase die is overeengekomen in het interprofessioneel akkoord. Wat die tweede fase betreft, benadrukt de Raad dat het stelsel van betaald educatief verlof stoelt op een aantal leidende beginselen, die gevrijwaard moeten worden.

---

⁷ Dat koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 juli 1985 tot uitvoering van afdeling 6 - toekenning van betaald educatief verlof in het kader van de voortdurende vorming van de werknemers - van hoofdstuk IV van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen werd aangenomen op 3 augustus 2007.

⁸ De maatregelen in uitvoering waren de vaststelling van de bijkomende werkgeversbijdrage indien de sectoren hun verbintenissen inzake vorming niet naleven, de vraag voor eenzelfde inbreng van de overheid als de werkgevers en een administratieve vereenvoudiging, de verhoging van de plafonds voor de lessen die samenvallen met de arbeidstijd van 105 naar 120 uur en, om de betalingsachterstand ten aanzien van de werkgevers te verminderen, een renteloze lening van het Sluifingsfonds aan het Fonds voor betaald educatief verlof. De maatregelen die nog moesten worden uitgevoerd op het ogenblik dat advies nr. 1.608 werd uitgebracht, hadden betrekking op het bedrag van de terugbetaling vastgesteld op een forfaitair bedrag en het in aanmerking nemen van de brutobijdragen die werkgevers betalen aan het Fonds voor betaald educatief verlof en aan sectorale opleidingsfondsen bij de verificatie van de algemene doelstelling van 1,9 %. Al die maatregelen werden sedertdien aangenomen.

In datzelfde advies besluit de Raad, na onderzoek van de recente statistische gegevens die het bestuur van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft toegestuurd en toegelicht, dat het stelsel van betaald educatief verlof in het verleden grote financieringsproblemen heeft gekend, maar dat de situatie is omgekeerd als gevolg van de inspanningen van alle betrokken partijen (werknemers, werkgevers en overheid) en dat een begrotingsoverschot is bereikt. Om voorzichtig te blijven en te vermijden dat de vorige situatie zich opnieuw voordoet, vindt de Raad het in advies nr. 1.660 wenselijk dat onmiddellijk oplossingen worden aangereikt om het stelsel aan te passen aan de recente ontwikkelingen en dat in een later stadium oplossingen op langere termijn worden onderzocht.

In advies nr. 1.660 spreekt de Raad zich dus in het bijzonder uit over een ontwerp van koninklijk besluit (tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 juli 1985) dat tot doel heeft oplossingen uit te werken die van toepassing zijn tot uiterlijk het derde kwartaal van 2009. Die oplossingen hebben betrekking op het loonplafond, dat vanaf 1 september 2008 tot 31 augustus 2009 wordt verhoogd tot 2.500 euro, de terugbetaling aan de werkgever, die voor het schooljaar 2006-2007 beperkt wordt tot een forfaitair bedrag van 20 euro per uur educatief verlof, en de bijdrage van de werkgevers, die van 0,04 % op 0,08 % wordt gebracht vanaf het vierde kwartaal 2007 tot en met het tweede kwartaal 2008 en op 0,06 % vanaf het derde kwartaal 2008 tot en met het derde kwartaal 2009. De Raad gaat akkoord met die wijzigingen, maar dringt aan op het behoud van de verdeling van het beschikbare budget in vier deelbudgetten. Dat koninklijk besluit werd aangenomen op 16 december 2008.

In het voornoemde advies nr. 1.701 van 14 juli 2009 spreekt de Raad zich ook uit over een ontwerp van koninklijk besluit tot verlenging van de maatregelen die ten uitvoer werden gelegd door het koninklijk besluit van 16 december 2008. Het betreft de volgende drie parameters: het loonplafond, de terugbetaling aan de werkgever en de bijdrage van de werkgevers.

De Raad heeft die voorstellen onderzocht in het licht van de begrotingsramingen voor de jaren 2010 en 2011. Hoewel blijkt dat er een begrotingsoverschot zou zijn, pleit de Raad er in zijn advies voor om voorzichtig te blijven en te vermijden dat de vorige situatie van onderfinanciering zich opnieuw voordoet. Hij stelt dan ook voor dat het bedrag van het loonplafond (2.500 euro) wordt aangepast aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer (2.601 euro), maar dat die aanpassing maar van toepassing zou zijn voor het schooljaar 2009-2010. Hij gaat ook akkoord met het voorstel om voor de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 het forfaitair bedrag voor de terugbetaling aan de werkgevers (20 euro) aan te passen aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer (dat bedrag wordt dus op 20,81 euro gebracht). Wat de bijdrage van de werkgevers betreft, is de Raad, gelet op het begrotingsoverschot, maar ook rekening houdend met de voorzichtigheid die is vereist vanwege de mogelijke gevolgen van de economische crisis, van mening dat de werkgeversbijdrage van 0,04 % op 0,05 % moet worden gebracht vanaf het vierde kwartaal 2009 tot en met het derde kwartaal 2010. Het koninklijk besluit werd aangenomen op 21 december 2009.

De voornoemde adviesaanvraag heeft ook betrekking op enerzijds de rol die het betaald educatief verlof zou kunnen spelen om de arbeidskrachten voor te bereiden op de uitdagingen van morgen en anderzijds de verbetering en vereenvoudiging van het mechanisme van betaald educatief verlof om het beter te laten aansluiten bij een modern beheer van de voortgezette vorming.

Aangezien die laatste delen van de adviesaanvraag een grondig onderzoek vereisen, heeft de Raad besloten zo vlug mogelijk te beginnen met zijn werkzaamheden over een globalere evaluatie van de drie in dat advies behandelde parameters en over de inhoudelijke vraagstukken betreffende het stelsel van betaald educatief verlof, op basis van de definitieve cijfergegevens die het bestuur van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg zal toesturen.

B. Verbetering en vereenvoudiging van het betaald educatief verlof

Ter uitvoering van het voornoemde interprofessioneel akkoord van 22 december 2000 voor de periode van 1 januari 2001 tot 31 december 2002 heeft de Raad advies nr. 1.367 van 17 juli 2001 en advies nr. 1.412 van 10 juli 2002 uitgebracht. Het eerste advies heeft betrekking op:

- de aanpassingen in het bestaande systeem, inzonderheid de uitbreiding van het toepassingsgebied van de wetgeving tot de minstens halftijds tewerkgestelde werknemers;
- de vereenvoudiging van de administratieve verplichtingen en de versnelling van de terugbetaling aan de werkgevers (over die vraagstukken heeft de Raad zich ook uitgesproken in advies nr. 1.411 van 10 juli 2002);
- de optimalisering van de lijst van de erkende opleidingen;
- de verhoging van de staatssubsidie.

In het tweede advies wordt het standpunt van de Raad over de optimalisering van de lijst van de erkende opleidingen ontwikkeld.

1. Wat de uitbreiding van het toepassingsgebied tot de halftijdse werknemers betreft, stelt de Raad in advies nr. 1.367 concreet voor de bestaande verruiming tot de werknemers die minstens 4/5 zijn tewerkgesteld alsook deeltijdsen met een variabele arbeidsregeling te behouden voor alle beroeps- en algemene opleidingen en die verruiming aan te vullen met de categorie van minstens halftijds en minder dan 4/5 tewerkgestelden met een vast uurrooster, voor de beroepsopleidingen⁹.
2. Met betrekking tot de vereenvoudiging van de administratieve verplichtingen herinnert de Raad in advies nr. 1.367 aan de noodzaak om de principes die hij reeds herhaaldelijk heeft aangegeven in zijn adviezen betreffende de vereenvoudiging en modernisering van de sociale administratie bij te houden door de werkgevers te waarborgen, namelijk de vereenvoudiging, de neutraliteit en de uitvoerbaarheid.

De Raad wijst er in dat advies op dat hij kennis heeft genomen van een nota van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV), waarin de problemen worden geschetst waartoe de procedure van het betaald educatief verlof aanleiding geeft. Aangezien het advies van de Raad werd ingewonnen met het oog op de vereenvoudiging van bepaalde bewijsstukken voor de terugbetaling van het betaald educatief verlof, met name de aangifte van schuldvordering en de individuele steekkaart, doet hij concrete voorstellen over de vereenvoudigde berekening van de terugbetaling door middel van een elektronische aangifte (in eerste instantie moet evenwel ook een papieren aangifte worden aanvaard), de afschaffing van een aantal documenten, een betere voorafgaande informatie, de herziening van bepaalde termijnen, de vereenvoudiging van een aantal documenten alsook de verbetering van de leesbaarheid ervan¹⁰.

Wat de berekening van de terugbetaling betreft, is de Raad in de praktijk voorstander van de multifunctionele aangifte als instrument voor gegevensoverdracht. Hij stelt ook voor om de werkgever niet langer te verplichten zelf het door de overheid verschuldigde bedrag te berekenen, maar die taak rechtstreeks aan de administratie toe te vertrouwen; de werkgever zou dan enkel nog gegevens moeten meedelen over het aantal uren verlof en het loon voor de betrokken periode.

---

⁹ Die maatregel werd ten uitvoer gelegd door een koninklijk besluit van 10 november 2001 tot verruiming van het toepassingsgebied van afdeling 6 - Toekenning van betaald educatief verlof in het kader van de voortdurende vorming van de werknemers - van hoofdstuk IV van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen.

¹⁰ Wat de vereenvoudiging van administratieve documenten betreft, heeft de Raad zich in advies nr. 1.622 van 6 november 2007 ook uitgesproken over een ontwerp van ministerieel besluit tot wijziging van de bewijsstukken welke dienen te worden voorgelegd om de terugbetaling te bekomen van de lonen en sociale bijdragen met betrekking tot het betaald educatief verlof. Aangezien de voorgestelde wijzigingen een administratieve vereenvoudiging inhouden, stemt de Raad in met de voorgestelde aanpassingen.

Om de terugbetaling van lonen en sociale bijdragen te versnellen stelt de Raad bovendien onder meer voor het voorafgaande visum van het Rekenhof af te schaffen of het personeelstekort van het bestuur weg te werken, de procedures voor terugbetaling aan de sectorale fondsen te vergemakkelijken en de nodige financiële middelen ter beschikking te stellen.

In advies nr. 1.411 van 10 juli 2002 spreekt de Raad zich uit over een ontwerp van wet en een ontwerp van koninklijk besluit, met de bedoeling van de inwerkingtreding van de multifunctionele aangifte op 1 januari 2003 gebruik te maken om de wettelijke regeling te vereenvoudigen teneinde tot een snellere terugbetaling te komen van de lonen en sociale bijdragen in het kader van betaald educatief verlof en om de administratieve rompslomp voor de werkgevers te verminderen, door ze minder overbodige gegevens te laten invullen. Na onderzoek van de voorgelegde teksten in het licht van de beginselen die in advies nr. 1.367 werden geformuleerd, constateert de Raad dat die teksten er grotendeels aan voldoen en overeenstemmen met de voorstellen die hij in dat advies heeft gedaan. Hij formuleert evenwel een aantal beschouwingen over de voorgelegde ontwerpen van wetgevende en verordenende tekst.

3. In advies nr. 1367 worden een aantal richtsnoeren aangegeven inzake de optimalisering van de lijst van de erkende opleidingen. De Raad heeft er vier sporen in uitgetekend waarlangs die optimalisering volgens hem verwezenlijkt zal kunnen worden:
  - de bevordering van de knelpuntopleidingen, dat wil zeggen de opleidingen die zijn opgenomen in de lijst van de studies die voorbereiden op een beroep waarvoor een significant tekort aan arbeidskrachten bestaat, opgesteld door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening in uitvoering van het artikel 93 van het werkloosheidsbesluit van 25 november 1991, waarin bepaald wordt dat de werkloze die studies met volledig leerplan wenst te hernemen geen werkloosheidsduur moet rechtvaardigen indien die studies voorbereiden op beroepen waarvoor een significant tekort aan arbeidskrachten bestaat;
  - de valorisatie van de sectorale opleidingen;
  - de actualisering van de van het betaald educatief verlof uitgesloten beroepsopleidingen. De Raad heeft besloten de thans bestaande opleidingen te herbekijken teneinde het koninklijk besluit van 27 augustus 1993 tot wijziging van de lijst van de opleidingen die in aanmerking komen voor betaald educatief verlof te actualiseren op grond van de ontwikkelingen die zich in het onderwijsaanbod hebben voorgedaan en te vermijden dat bepaalde cursussen die door genoemd besluit zijn uitgesloten, via een andere benaming terug in het onderwijsaanbod zouden worden ingevoerd;

- de vaststelling van een alarmbelprocedure voor de door de erkenningscommissie erkende opleidingen wanneer die volgens bepaalde leden van de commissie niet langer stroken met de motivering op grond waarvan de erkenning werd verleend. In advies nr. 1.412 vindt de Raad dat het huishoudelijk reglement van de commissie moet voorzien in een dergelijke procedure.

Met betrekking tot de valorisatie van de sectorale opleidingen, de actualisering van de uitgesloten beroepsopleidingen en de bevordering van de knelpuntopleidingen stelt de Raad in advies nr. 1.412 twee parallelle en niet-cumulatieve criteria in het licht die het mogelijk maken na te gaan welke opleidingen (beroepsopleidingen, vooral de opleidingen voor sociale promotie en de middenstandsopleidingen) een automatische erkenning kunnen krijgen, namelijk:

- het intersectorale karakter van de opleidingen, dat wil zeggen de opleidingen die gericht zijn op de activiteiten van meerdere bedrijfstakken, met andere woorden de opleidingen die niet louter sectoraal zijn en niet in de sfeer van de vrijetijdsbesteding gesitueerd kunnen worden;
- de voorbereiding op een beroep waarvoor een significant tekort aan arbeidskrachten bestaat.

De Raad is van mening dat dit beginsel moet worden opgenomen in de wetgeving betreffende het betaald educatief verlof. Er werd geen gevolg gegeven aan dat verzoek.

De opleidingen die niet aan één van die twee criteria voldoen, kunnen worden georganiseerd en erkend door de paritaire comités die ze als dienstig voor hun sector erkennen of, bij ontstentenis ervan, door de erkenningscommissie.

Om die twee parallelle criteria te concretiseren, stelt de Raad verder een lijst op van cursussen die een intersectoraal karakter vertonen. Daartoe heeft hij zich gebaseerd op de lijsten met cursussen voor sociale promotie van de Franse, de Vlaamse en de Duitstalige gemeenschap en heeft hij gekozen voor een typologie in de vorm van grote algemene rubrieken (studiegebieden genoemd). De Raad dringt er bovendien op aan dat de nodige maatregelen worden genomen om in de voornoemde wet van 22 januari 1985 een bepaling op te nemen volgens welke de lijst in de vorm van een koninklijk besluit zal worden gegoten. Er werd geen gevolg gegeven aan dat verzoek en het koninklijk besluit van 27 augustus 1993 is nog steeds van toepassing.

Wat de knelpuntopleidingen betreft, waarvoor de Raad verwijst naar de lijst die de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening ieder jaar opstelt, dringt hij er ook op aan dat in de voornoemde wet van 22 januari 1985 wordt vermeld dat die lijst jaarlijks bij koninklijk besluit wordt vastgesteld. Er werd geen gevolg gegeven aan dat verzoek.

IV. FEITEN EN CIJFERS

Dit deel, punten A. tot D., omvat de grafieken, de statistische gegevens en de daaruit voortvloeiende analyse, die de algemene directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft bezorgd.

A. Educatief verlof - Evolutie gebruik en financiering

1. Evolutie gebruik

Het systeem van terugbetaling aan de werkgever van het aan de werknemer uitbetaalde loon, brengt automatisch mee dat er een zeker verloop zit tussen het ogenblik van het opnemen van het verlof en het ogenblik van de indiening tot terugbetaling.

De werkgever mag ten vroegste zijn aanvraag tot terugbetaling indienen na afloop van de opleiding (meestal einde van het schooljaar). Hij had, tot en met het schooljaar 2005-2006, de tijd tot 31 december van het jaar volgend op het einde van het schooljaar om zijn indiening te doen. Sindsdien moet hij zijn aanvraag indienen ten laatste op 30 juni van het kalenderjaar volgend op het einde van het schooljaar. Dit betekent dat op 30 juni 2009 alle dossiers van het schooljaar 2007-2008 moesten ingediend zijn. Al die dossiers zijn ondertussen ingebracht in het geïnformatiseerd bestand. Nog niet alle dossiers van dat schooljaar werden echter behandeld. In praktijk wordt immers vastgesteld dat een groot deel van de werkgevers (ongeveer de helft) de gewoonte hebben de indiening pas op het einde van de hun ter beschikking staande termijn te doen. Het gros van de dossiers van dat schooljaar bereikte de dienst dus pas in juni 2009, waardoor op vandaag, 10 november 2009, nog niet al deze dossiers behandeld zijn.

Op 1 november 2009 was de situatie als volgt:

	TRAV sol.	TRAV appr.	HEURES sol.	HEURES appr.	MONTANT sol.	MONTANT appr.
YEAR	WKN gevr.	WKN goed.	UREN gevr.	UREN goedg.	BEDRAG gevr.	BEDRAG goedg.
95/96	37.678	38.162	3.722.941,00	2.754.248,00	40.206.195,77	38.146.995,46
96/97	35.622	36.759	3.345.565,00	2.539.566,00	37.606.362,71	35.544.438,21
97/98	38.772	38.721	2.813.925,00	2.712.449,00	41.993.793,31	39.596.327,82
98/99	42.002	40.696	3.080.003,00	2.879.315,00	45.599.503,52	42.316.928,61
99/00	55.899	52.762	3.682.668,00	3.327.014,00	54.423.350,71	50.135.215,75
00/01	62.395	60.173	4.116.438,00	3.808.602,00	65.326.894,99	58.706.561,97
01/02	60.347	59.024	4.214.640,00	3.950.358,00	69.086.752,89	62.579.044,92
02/03	65.982	65.023	4.483.077,00	4.245.701,00	75.978.421,54	70.240.695,96
03/04	72.156	72.222	5.153.254,18	4.897.699,85	90.258.706,56	84.085.086,79
04/05	73.470	73.770	4.889.881,80	4.668.176,15	85.736.194,56	80.279.373,58
05/06	67.799	68.089	4.680.505,72	4.445.501,50	83.743.875,62	78.619.934,56
06/07	68.307	65.940	4.223.929,60	3.900.168,01	65.788.640,28	60.990.491,87
07/08	76.008	57.327	4.408.187,88	3.153.592,39	88.163.757,60	63.070.632,62
08/09	3.702	0	216.357,83	0,00	4.502.406,44	0,00

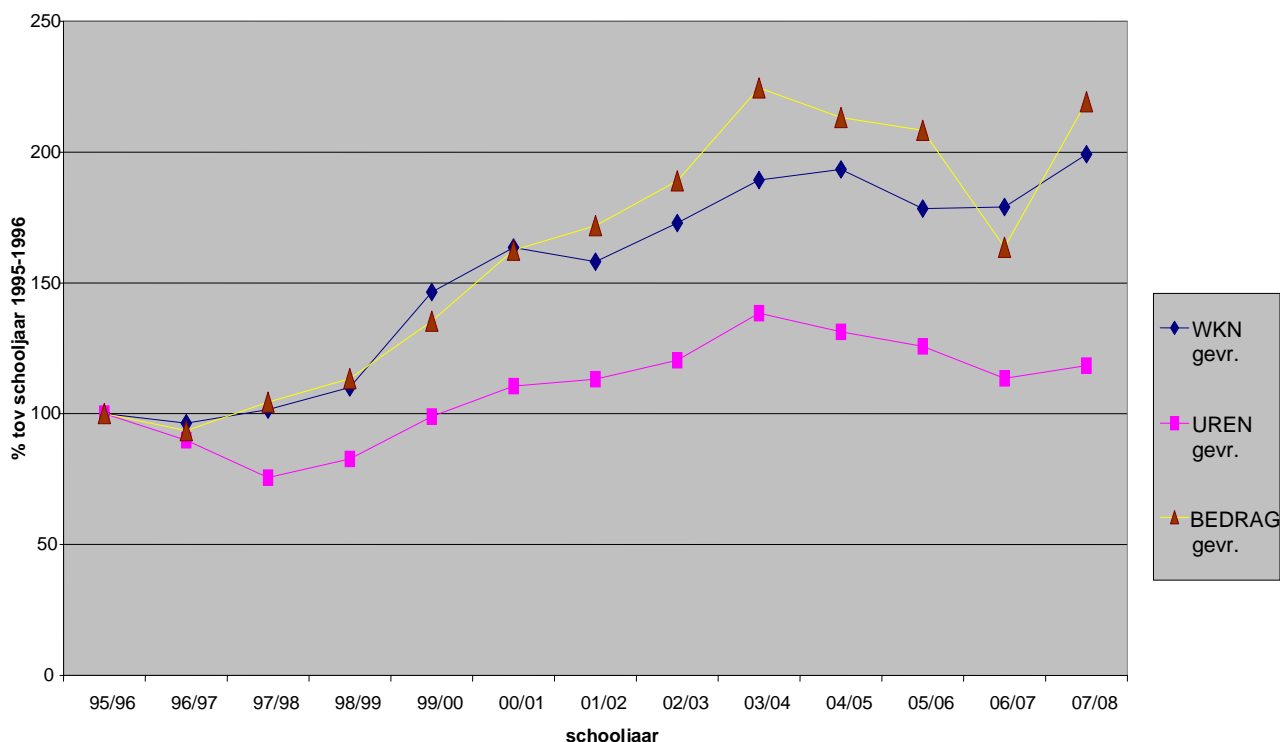
(vetschrift = volledig schooljaar)

Bij de hiernavolgende grafiek wordt het schooljaar 1995/1996 als basis genomen. Het gaat om het eerste schooljaar na de ingrijpende beperking die in de periode van het globaal plan van 1993-1994 werd doorgevoerd aan het stelsel om de kosten onder controle te houden.

In grafiek 1 wordt een overzicht gegeven in %, waarbij het schooljaar 95-96 gelijkgesteld wordt aan 100 %. De volgende variabelen worden voorgesteld:

- het aantal werknemers waarvoor een terugbetaling werd gevraagd
- het aantal uren dat ingediend werd
- het totaal teruggevorderde bedrag

grafiek 1 – evolutie gebruik educatief verlof

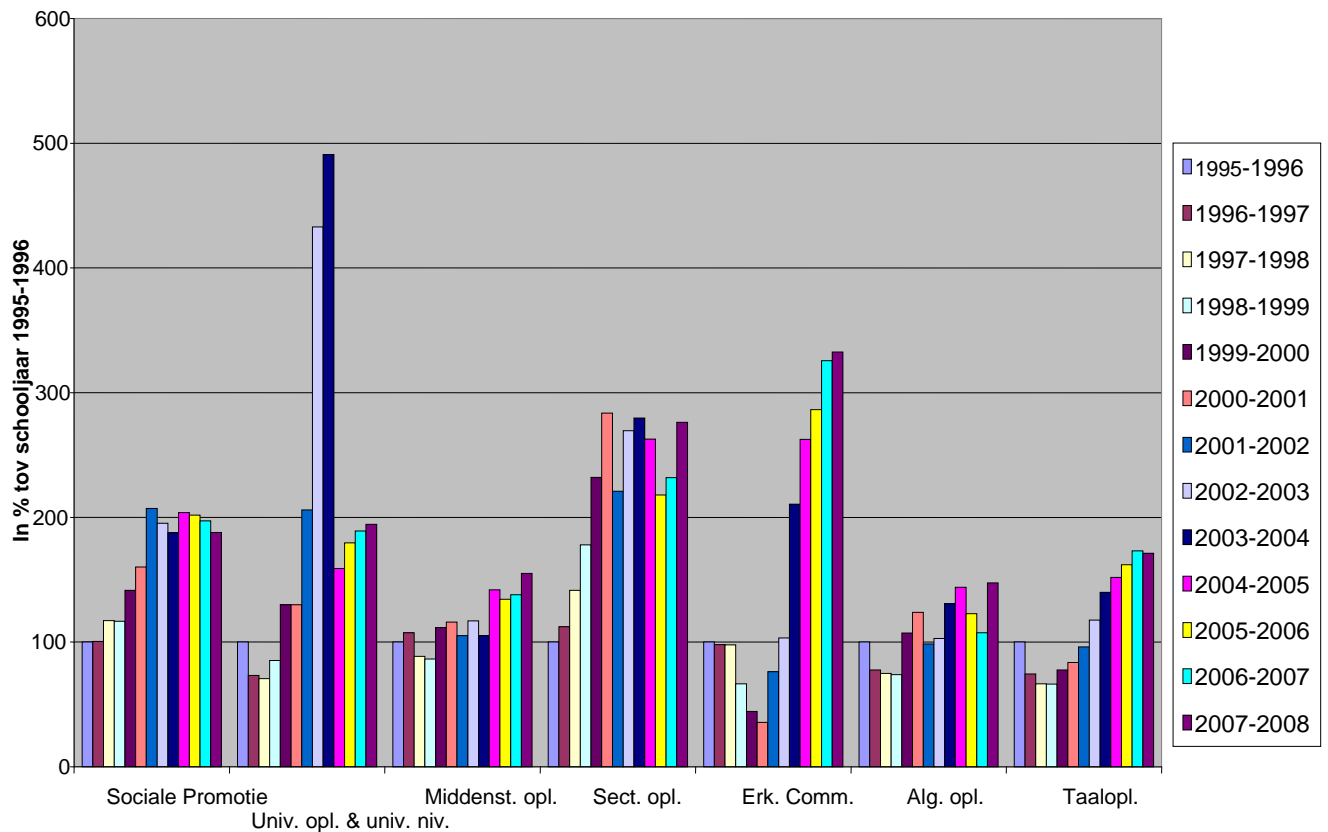
Enkele eerste vaststellingen:

- de stijging is algemeen, maar in sterkte zeer verschillend naargelang het gaat om het aantal uren (kleine stijging), het aantal betrokken werknemers (sterkere stijging) en het gevraagde bedrag aan terugbetaling (sterkste stijging);
- het aantal betrokken werknemers stijgt sneller dan het aantal uren. Gemiddeld is er dus een belangrijke daling van het aantal uren per werknemer (van gemiddeld 72 uur in schooljaar 1995-1996 naar gemiddeld 55 uur in schooljaar 2007-2008, met een sterke daling de laatste 3 schooljaren)
- de stijging van de uitgaven is groter dan de stijging van het aantal betrokken werknemers en het aantal ingediende uren (de gemiddelde terugbetaling per uur steeg van 13,85 € in 1995-1996 naar 20 € in het schooljaar 2007-2008), met één jaar van terugval ¹¹.

¹¹ Het betreft het schooljaar 2006-2007, waarvoor een forfaitaire terugbetaling gold van 15 €/uur voor de werknemers van minder dan 45 jaar en 18 € voor de ouderen. Alle schooljaren daarvoor werden vergoed aan de werkelijke loonkost. In het schooljaar 2007-2008 geldt een forfaitaire terugbetaling van 20 €/uur.

Deze stijgende tendens deed zich voor in alle types opleidingen, zoals blijkt uit de volgende grafiek, waarbij het schooljaar 1995-1996 gelijkgesteld werd aan 100 % (gaat om aantal werknemers).

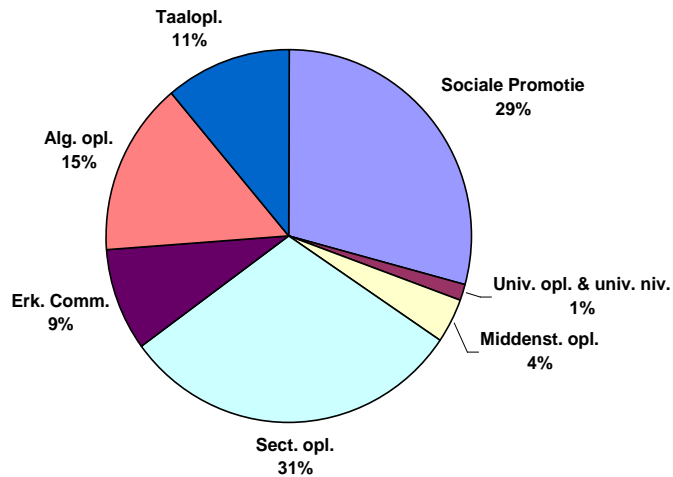
grafiek 2 – evolutie volgens type opleiding

Daarbij moet natuurlijk rekening gehouden worden met het relatief gewicht van elk type van opleiding. In het laatst gekende volledige verwerkte schooljaar, zijnde 2006-2007, was de verdeling als volgt:

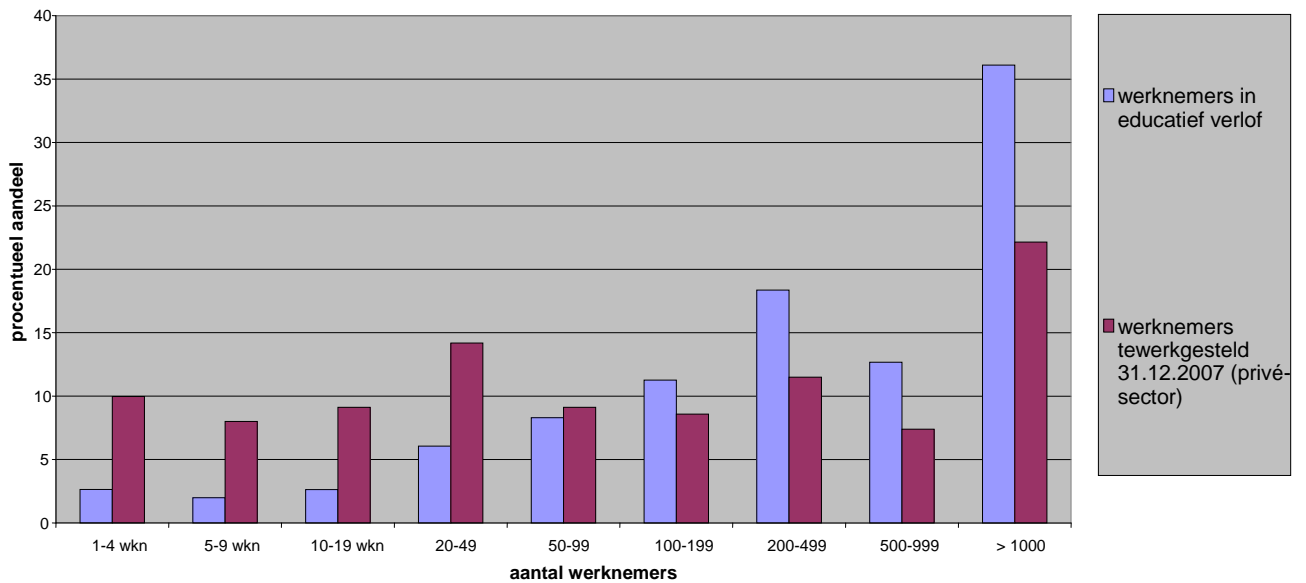

grafiek 3 - aantal werknemers per type opleiding - schooljaar 2006-2007

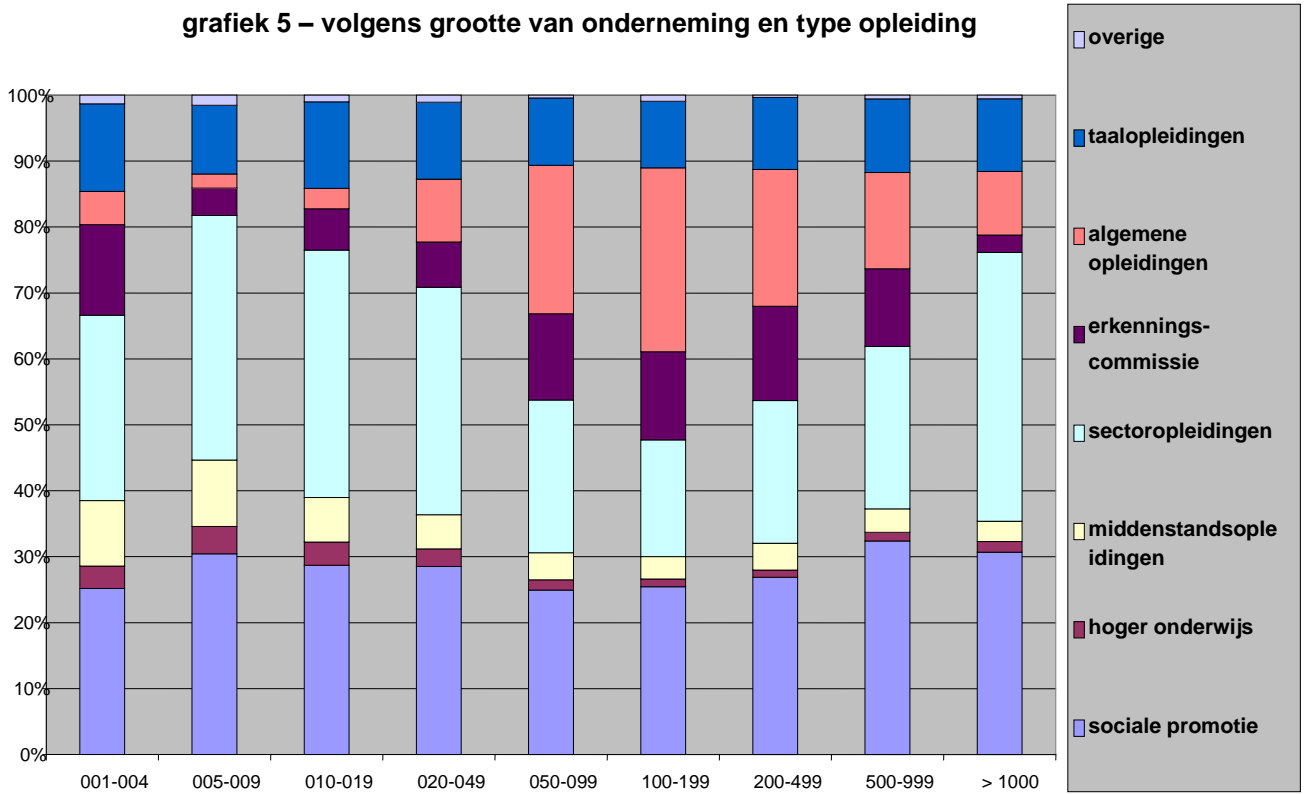
Wordt gekeken naar de grootte van de ondernemingen, dan valt vooral het groot aandeel van de grote ondernemingen op.

grafiek 4 - aandeel in educatief verlof volgens grootte van onderneming

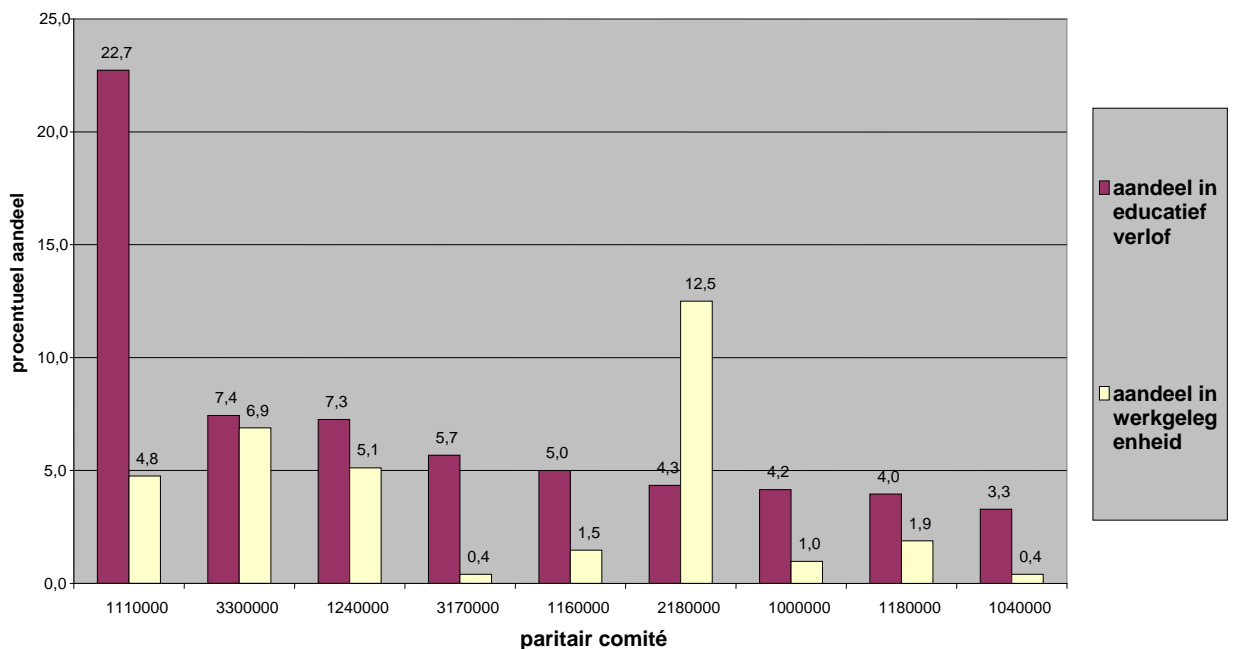
Wordt volgens grootte van onderneming gekeken naar het soort gebruik van het educatief verlof (= per type opleiding) dan vallen eveneens belangrijke verschillen op.

grafiek 5 – volgens grootte van onderneming en type opleiding

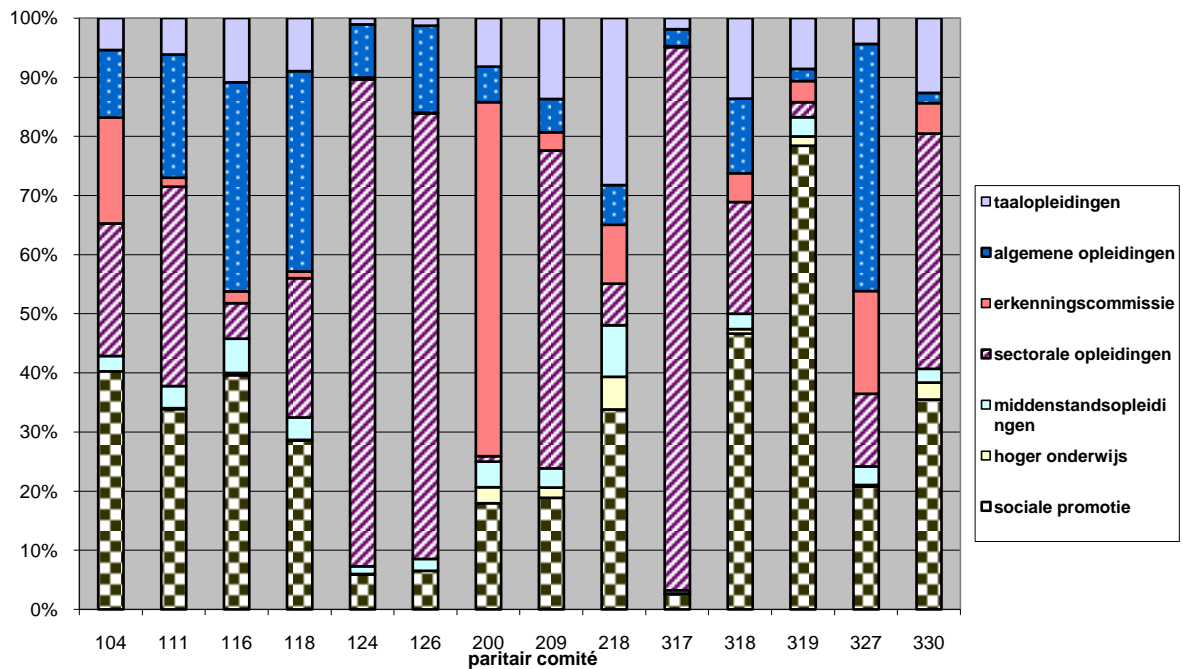
Ook wanneer naar de sectorale verdeling van het gebruik wordt gekeken, valt de sterke concentratie in enkele sectoren op.

grafiek 6 – sectoren grootgebruikers educatief verlof

Uit de grafiek blijkt reeds dat de “grootgebruikers” in absolute waarden, daarom geen grootgebruikers zijn indien ook rekening gehouden wordt met hun aandeel in de werkgelegenheid.

**grafiek 7 - gebruik educatief verlof schooljaar 2006-2007:
PC's grootgebruikers volgens type opleidingen**

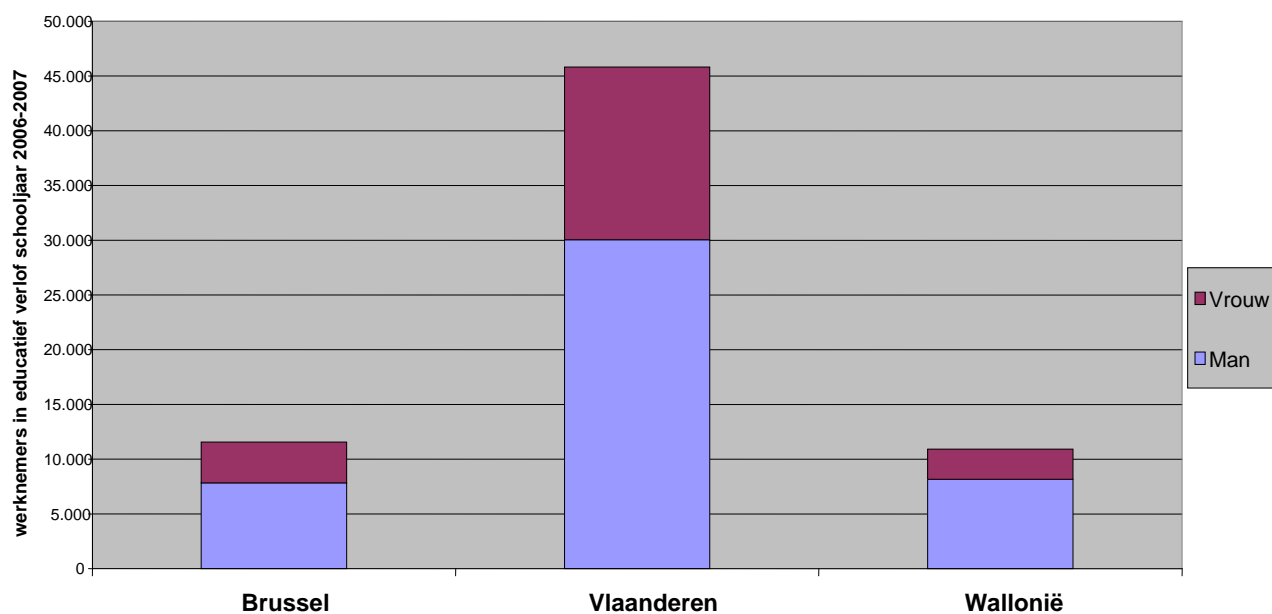
De verdeling tussen arbeiders en bedienden toont het proportioneel overwicht van de arbeiders aan. In combinatie met het geslacht valt op dat het educatief verlof voor bedienden een overwegend vrouwelijk fenomeen is. Voor beide categorieën samen is ongeveer 2/3den van de gebruikers van het educatief verlof man, terwijl hun aandeel in de werkgelegenheid in de privésector slechts 58 % bedraagt.

grafiek 8 – volgens statuut arbeider/bediende en geslacht

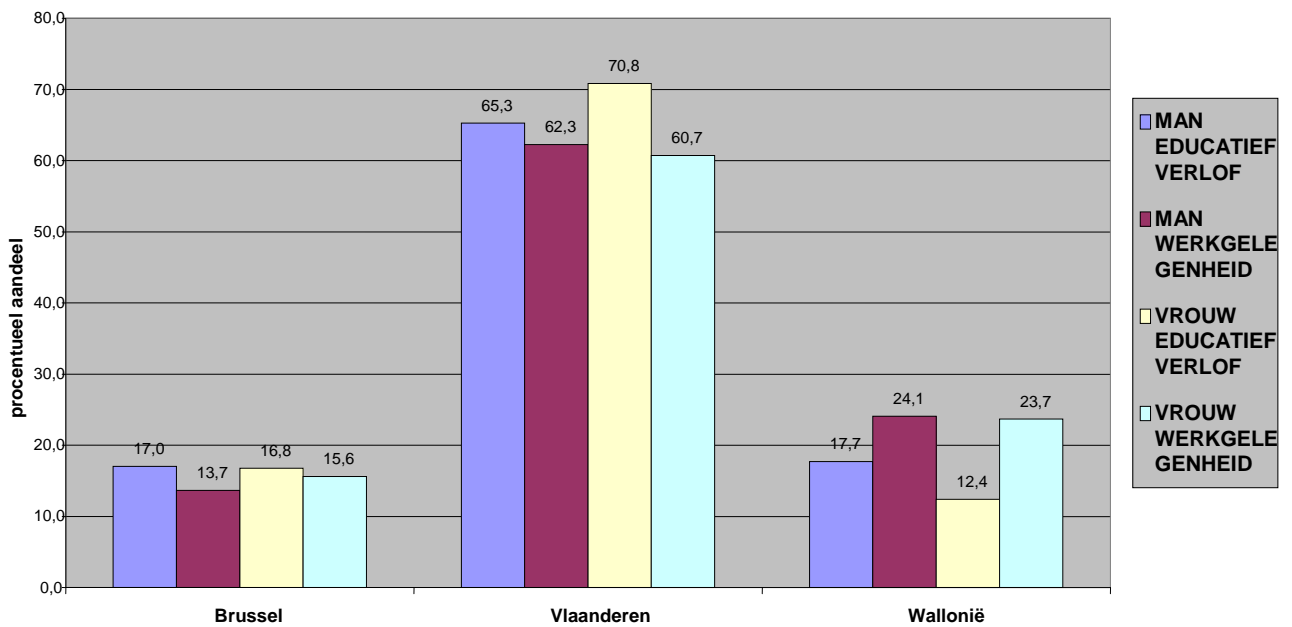
Het is niet onbelangrijk om er aan te herinneren dat het overgrote deel van het gebruik van het educatief verlof zich in Vlaanderen (op basis van plaats van tewerkstelling) situeert.

grafiek 9 – volgens gewest van tewerkstelling en geslacht

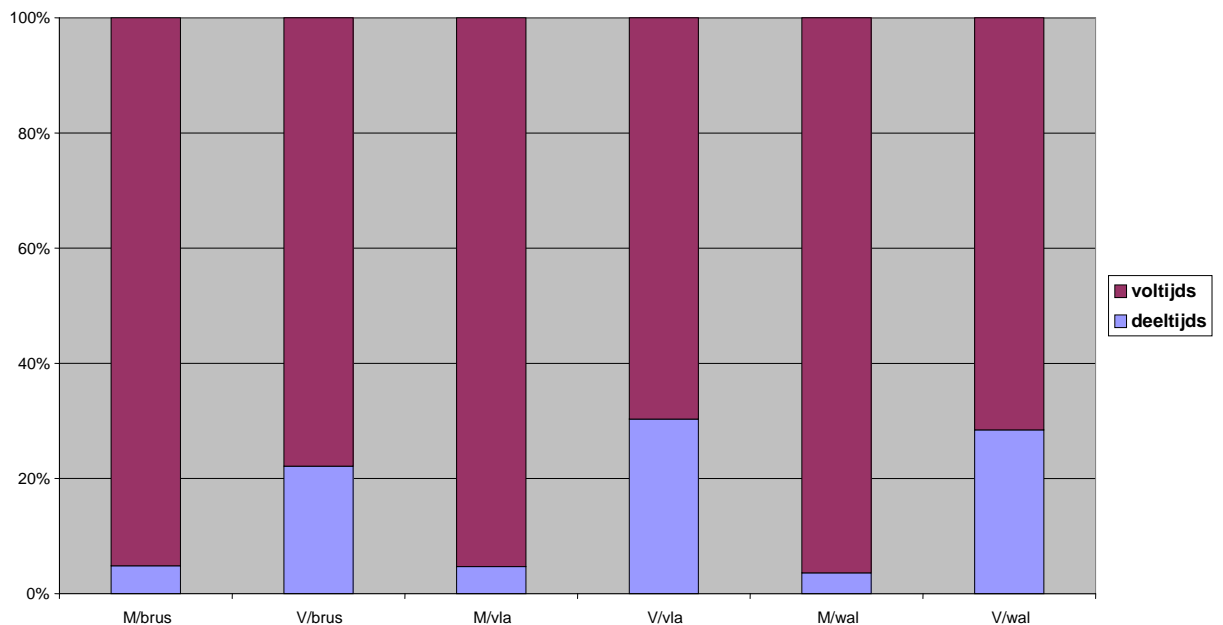

Vooral Wallonië lijkt ondervertegenwoordigd, en dat geldt in nog sterkere mate voor de vrouwelijke werknemers in Wallonië. Dit blijkt duidelijk wanneer het gebruik van het educatief verlof per gewest en geslacht vergeleken wordt met het aandeel in de werkgelegenheid in de private sector.

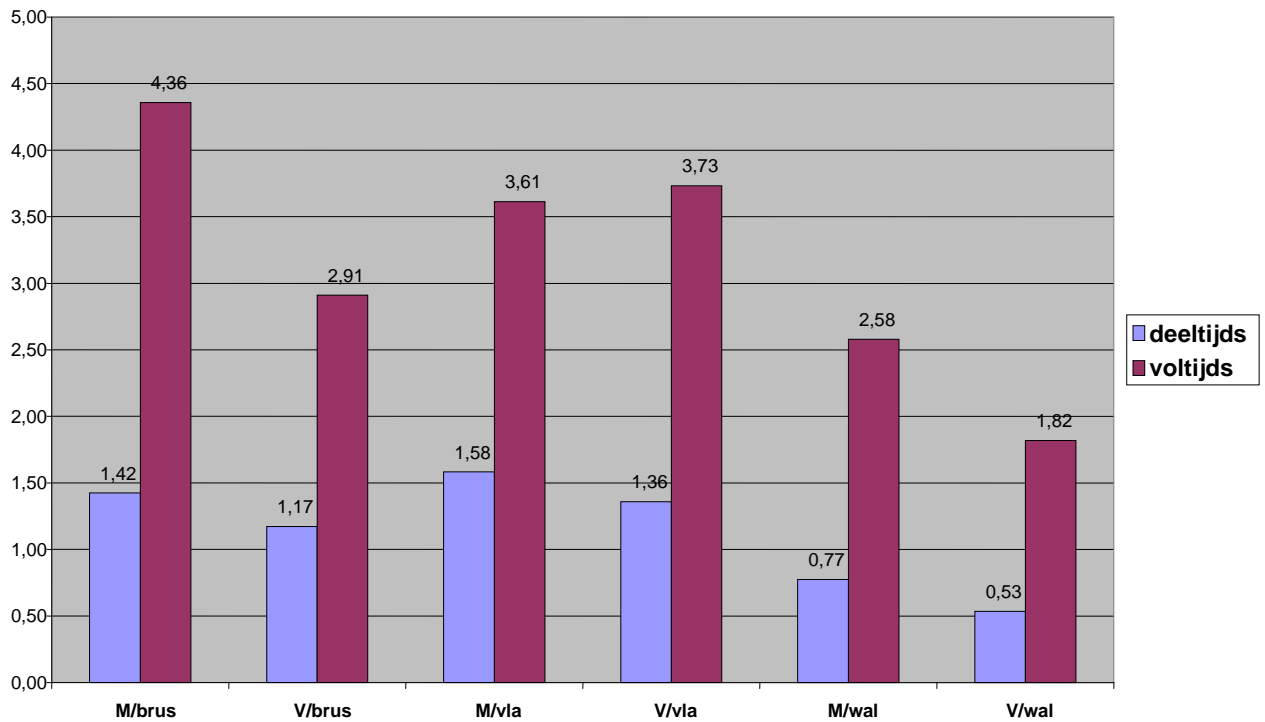
grafiek 10 – gebruik educatief verlof volgens gewest en geslacht

grafiek 11 – educatief verlof: verhouding voltijds/deeltijds per gewest en geslacht

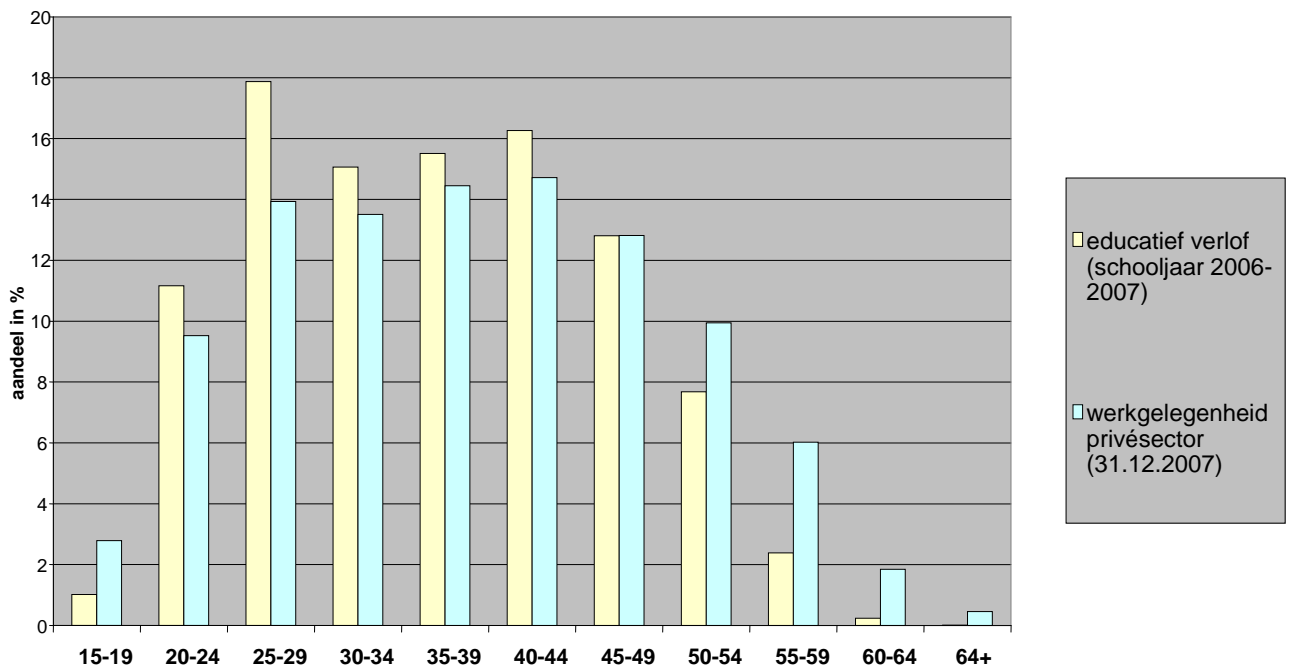

grafiek 12 – participatiegraad educatief verlof per gewest, geslacht en arbeidsregime

De indeling per leeftijdsklasse toont een sterke ondervertegenwoordiging van de oudere werknemers, fenomeen dat zich reeds duidelijk manifesteert vanaf de leeftijd van 50 jaar.

grafiek 13 – aandeel volgens leeftijdsklasse

2. Evolutie financiering

a. Inkomsten

In de periode tot en met 2005 was de staatstussenkomst vastgesteld op 25.384 duizend €. In de 2 daaropvolgende jaren werd die staatstussenkomst aanzienlijk verhoogd, gelet op de financiële moeilijkheden waarin het stelsel zich op dat ogenblik bevond. De werkgeversbijdrage was in gans die periode vastgesteld op 0,04 %.

Sinds kort is de overheidsbijdrage aan het stelsel wettelijk gekoppeld aan de opbrengst van de patronale RSZ-bijdrage: de staatstussenkomst is even hoog als de RSZ-opbrengst.

Beide elementen samen gaven het volgend beschikbaar budget

kalenderjaar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
staatstussenkomst	25.384	25.384	25.384	84.360	84.360	58.789	45.388
werkgeversbijdrage	26.568	27.681	27.599	30.238	31.987	70.453	45.388
totaal	51.952	53.065	52.983	114.897	114.298	131.250	92.785

b. Uitgaven

Het uitgavenniveau van de laatste jaren is sterk wisselvallig, zoals blijkt uit de volgende tabel.

kalenderjaar	2005	2006	2007	2008
uitgaven	60.000	112.253	122.633	82.693

c. Verdeling van globaal budget in 4 deelbudgetten

Het totale budget wordt in principe gesplitst in 4 deelbudgetten, die elk dienen om een specifiek soort opleidingen te betalen (toepassing van artikel 16bis van het KB).

Deze soorten opleidingen zijn:

- a) de algemene opleidingen bedoeld in artikel 109, §2 van de wet;
- b) de sectorale opleidingen bedoeld in artikel 109, §1, 8° van de wet;
- c) de opleidingen voor sociale promotie bedoeld in artikel 109, §1, 1° van de wet;
- d) de andere opleidingen bedoeld in artikel 109, §1 van de wet.

Het aandeel van het totale budget dat wordt toegewezen aan deze deelbudgetten wordt bepaald door het aandeel van de uren van elk van die categorieën in de 4 laatste schooljaren die volledig gekend zijn op 31 oktober van het voorafgaand jaar. Voor 2010 is het dus de situatie op 31 oktober 2009. Op dat ogenblik zijn de schooljaren 2007-2008, 2006-2007, 2005-2006 en 2004-2005 de laatste gekende volledige schooljaren.

BUDGET	04/05	%	05/06	%	06/07	%	07/08	%	Total	%
Soc.Prom.	2.210.919	45,20	2.213.340	47,28	1.947.895	46,11	1.878.737	42,62	8.250.891	45,30
Par.Com.	1.421.199	29,05	1.290.110	27,56	1.199.312	28,39	1.364.116	30,95	5.274.737	28,99
Alg.Opl.	619.525	12,66	517.881	11,06	451.612	10,69	508.843	11,54	2.097.861	11,49
overige	640.114	13,09	659.776	14,09	625.423	14,81	655.987	14,88	2.581.300	14,22
TOT.	4.891.757	100,00	4.681.107	100,00	4.224.242	100,00	4.407.683	100,00	18.204.789	100,00

B. Ondervertegenwoordiging van vrouwelijke werknemers in stelsel van educatief verlof - Omvang en verklaring

Doel van deze korte analyse is nagaan of vrouwen inderdaad ondervertegenwoordigd zijn in het stelsel van het educatief verlof, en zo ja, zoeken naar mogelijke verklaringen waarbij vooral rekening gehouden werd met de mogelijke invloed van de sector van tewerkstelling en het gebruik van deeltijdse tewerkstelling.

1. Werkgelegenheid volgens geslacht

De hierna gebruikte werkgelegenheidscijfers zijn deze van het tweede kwartaal 2007, afkomstig van de RSZ. Er werd terug gegaan tot het tweede kwartaal 2007, omdat het laatste volledig schooljaar waarvan alle aanvragen inzake educatief verlof zijn ontvangen en behandeld, het schooljaar 2006-2007 is¹².

¹² Dit is te wijten aan het feit dat de werkgever tot één jaar na afloop van het schooljaar de tijd heeft om zijn aanvraag tot terugbetaling educatief verlof in te dienen. Voor het schooljaar 2007-2008, had de werkgever dus tot juni 2009 om zijn aanvraag in te dienen.

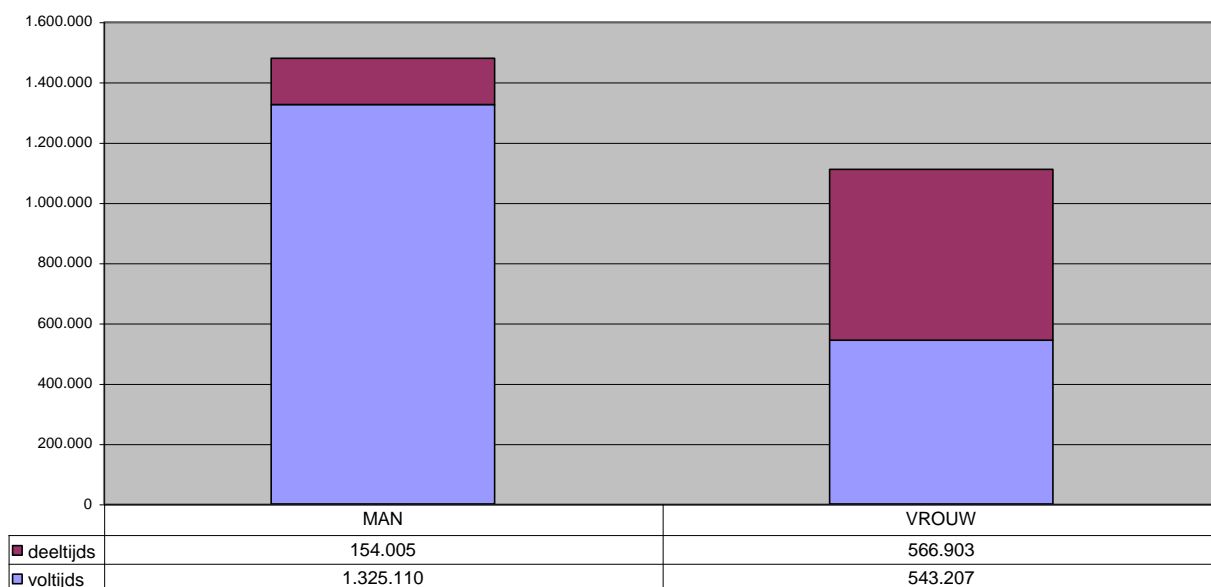

Aangezien het educatief verlof enkel van toepassing is in de private sector, werd opzettelijk geen rekening gehouden met bij de RSZPPO aangegeven tewerkstelling.

In het tweede kwartaal 2007 was de aan de RSZ aangegeven tewerkstelling als volgt:

Grafiek 1

tewerkstelling op basis van RSZ-gegevens - privésector - 4° kwartaal 2007

57,1 % van de totale tewerkstelling in de privé-sector zit bij mannen. Van die 57,1 % werkt 51,2 % voltijds, en slechts 5,9 % deeltijds. Bij de 42,9 % vrouwelijke tewerkstelling is het deel dat deeltijds werkt net iets groter als het deel dat voltijds werkt (21,0 % voltijds en 21,9 % deeltijds).

2. Educatief verlof volgens geslacht

Het overwicht van de mannen is groter in het stelsel van het educatief verlof dan in de werkgelegenheid.

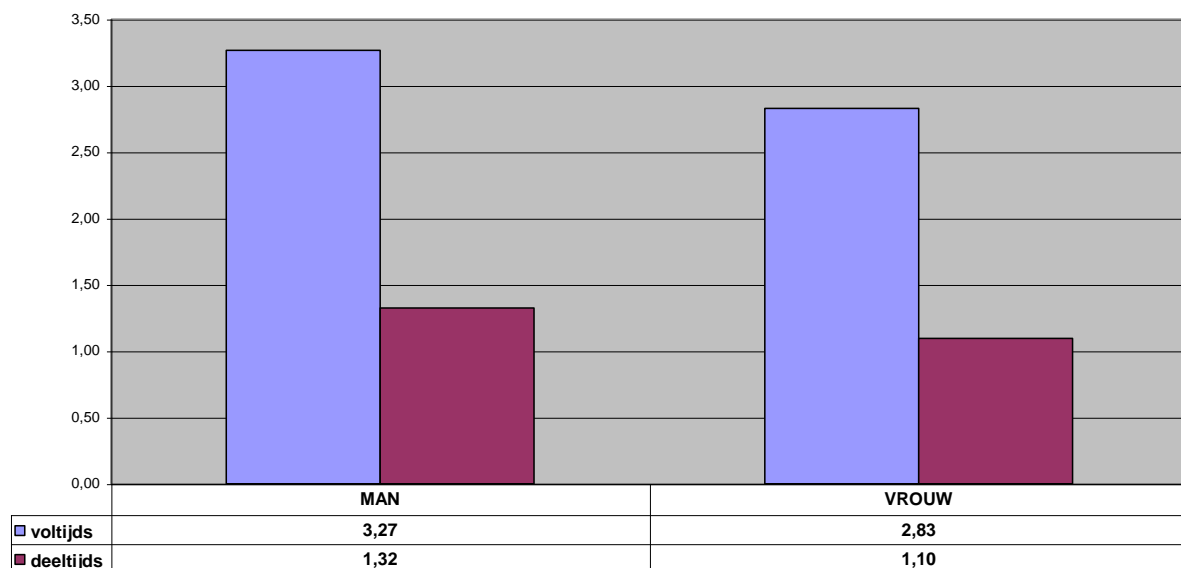
Grafiek 2
gebruik educatief verlof in schooljaar 2006-2007

67,8 % van de gebruikers van het stelsel van het educatief verlof zijn mannen: 64,7 % werkt voltijds, 3,1 % werkt deeltijds. Van de vrouwelijke gebruikers, samen goed voor 32,2 % van het totaal, werkt 23 % voltijds en 9,3 % deeltijds.

Worden de gegevens van tewerkstelling en die van educatief verlof uitgedrukt als een participatiegraad aan het educatief verlof, dan geeft dit volgend resultaat:

Grafiek 3
% werknemers in educatief verlof tov totale tewerkstelling in privé-sector

Hierbij valt op dat het verschil in participatiegraad in functie van het geslacht verhoudingsgewijze vrij vergelijkbaar is tussen voltijdse en deeltijdse werknemers (participatiegraad vrouwen ligt ongeveer 15 % lager dan die bij mannen). Het grootste verschil zit hem echter tussen voltijdse werknemers en deeltijdse werknemers, ongeacht het geslacht.

3. Effect van overwicht van één geslacht in de tewerkstelling?

Eén van de vragen die zich stelt is hoe het gebruik van het educatief verlof er uit ziet in sectoren waar er een duidelijke oververtegenwoordiging is van één geslacht in de tewerkstelling. Voor deze sectorbenadering werden enkel die sectoren weerhouden waar minstens 5000 werknemers in tewerkgesteld zijn.

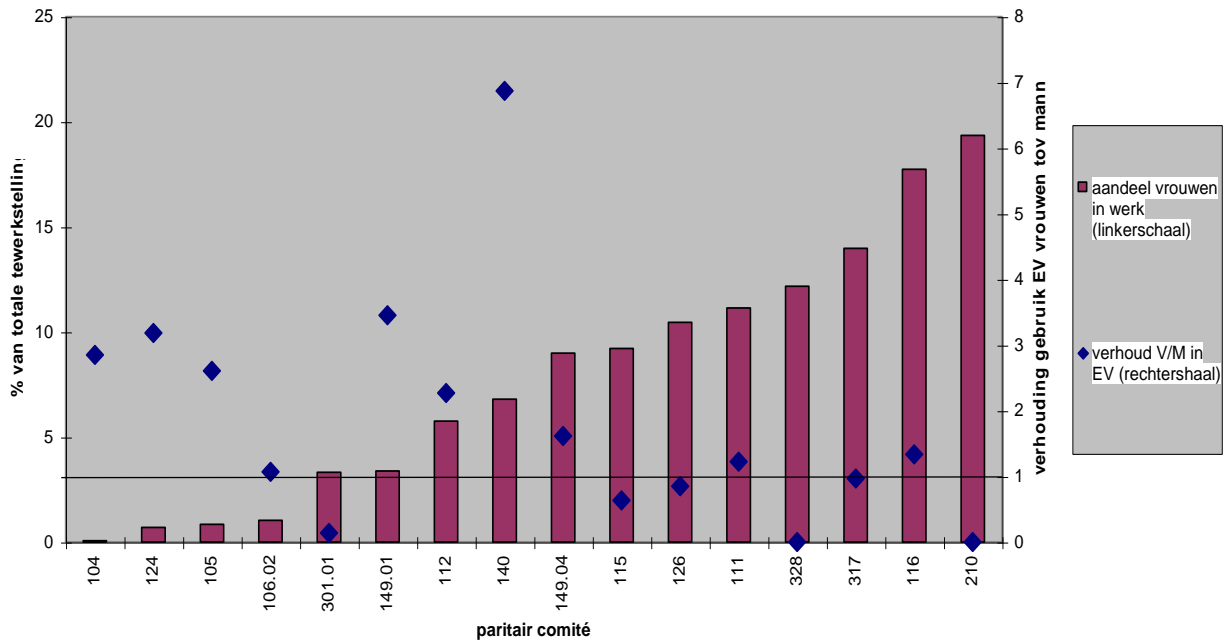
a. Gebruik van educatief verlof in sectoren met overwicht aan mannelijke werknemers

Hierna volgt een overzicht van het gebruik van het educatief verlof in sectoren waar de tewerkstelling een mannenzaak is: het betreft die paritaire comités (of subcomités) waar minstens 80 % van de tewerkgestelde werknemers mannen zijn.

Globaal gezien moet vastgesteld worden dat in die mannensectoren de weinige vrouwen die er werken minstens verhoudingsgewijs evenveel gebruik maken van het educatief verlof als hun talrijke mannelijke collega's. In de belangrijke sector van het metaal bijvoorbeeld is dit gebruik bij de vrouwen 20 % hoger dan bij de mannen. Nog veel uitgesprokener is bijvoorbeeld de bouwsector, waar het relatief gebruik bij de vrouwen 3 maal hoger ligt dan bij de mannen. Maar er zijn ook enkele van die mannensectoren waar de vrouwen verhoudingsgewijs veel minder gebruik maken van het educatief verlof dan de mannen: dit geldt met name voor de PC's 301.01, 115, 328 en 210.

Algemeen dient eigenlijk geconcludeerd dat er geen éénduidig beeld is.

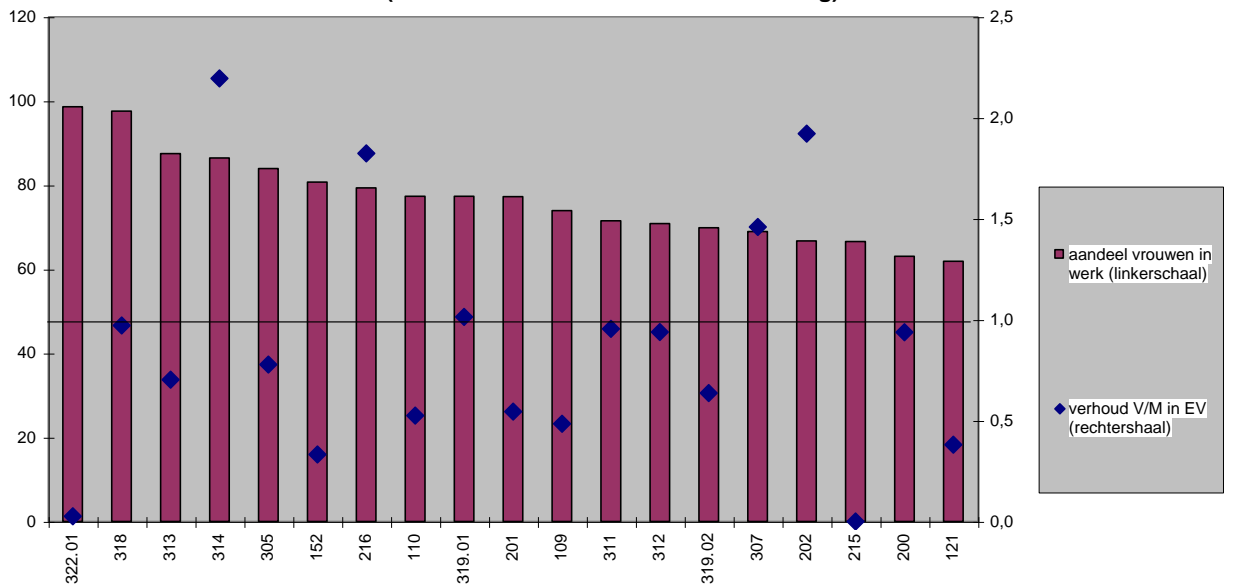
grafiek 4 - sectoren met zeer weinig vrouwelijke werknemers (< 20 %)

b. Gebruik van educatief verlof in sectoren met overwicht aan vrouwelijke werknemers

Bekijken we nu de omgekeerde situatie, namelijk het gebruik van het educatief verlof in sectoren met een overwegend vrouwelijke tewerkstelling. Het gaat hierbij om die sectoren waar minstens 60 % van de werknemers een vrouw is.

grafiek 5 sectoren met overwicht aan vrouwelijke werknemers (minstens 60 % van totale tewerkstelling)

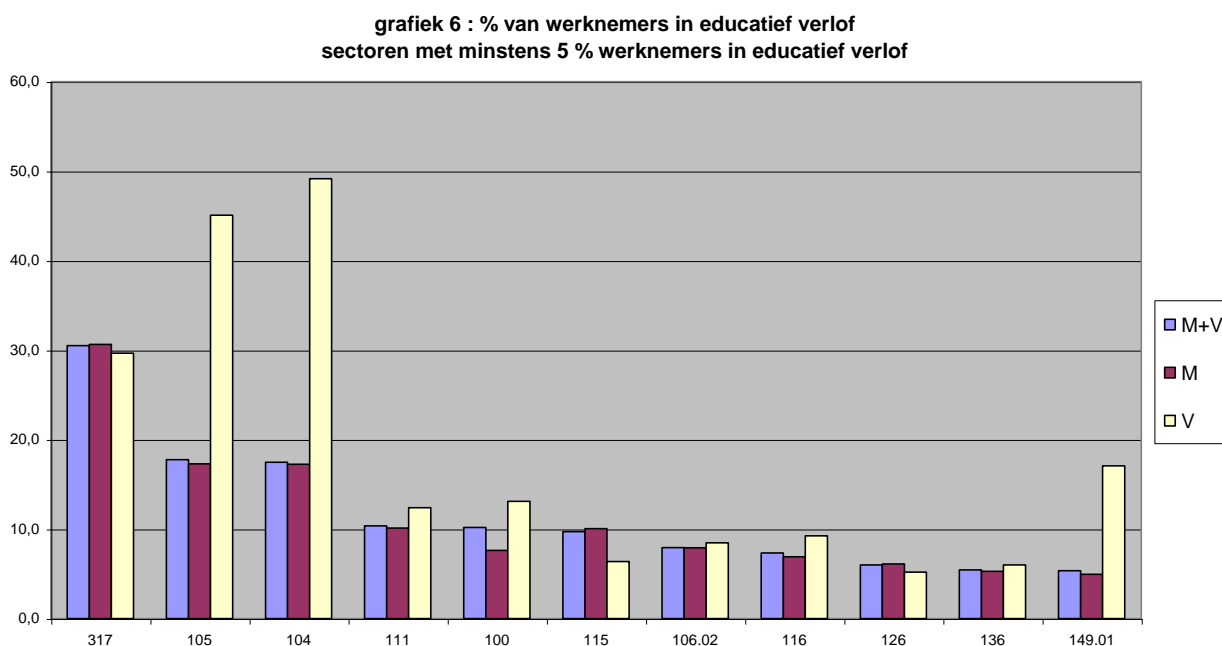
Ook hier is er geen éénduidig beeld. Toch vallen twee zaken op:

- globaal gezien gebruiken de mannen die werken in die vrouwensectoren het educatief verlof verhoudingsgewijs meer dan de vrouwen zelf (alle ruitjes onder de lijn);
- dat de verschillen in gebruik tussen mannen en vrouwen in die vrouwensectoren minder groot zijn dan in de mannensectoren (voor de uitschieter, het PC 314, is het gebruik bij de vrouwen “slechts” 2,2 x hoger dan dit bij de mannen, terwijl dit in de vorige grafiek van de mannensectoren opliep tot een factor 7 in het PC 140).

4. Effect van het overwicht in het gebruik van het educatief verlof van sommige sectoren.

Het is algemeen gekend dat in sommige sectoren, vooral via het stelsel van de sectorale opleidingen en algemene opleidingen, in veel hogere mate gebruik gemaakt wordt van het educatief verlof dan in andere sectoren. Een ruim gekend voorbeeld is de sector van de metaal, en inzonderheid het hoge gebruik van het educatief verlof in de autoassemblage.

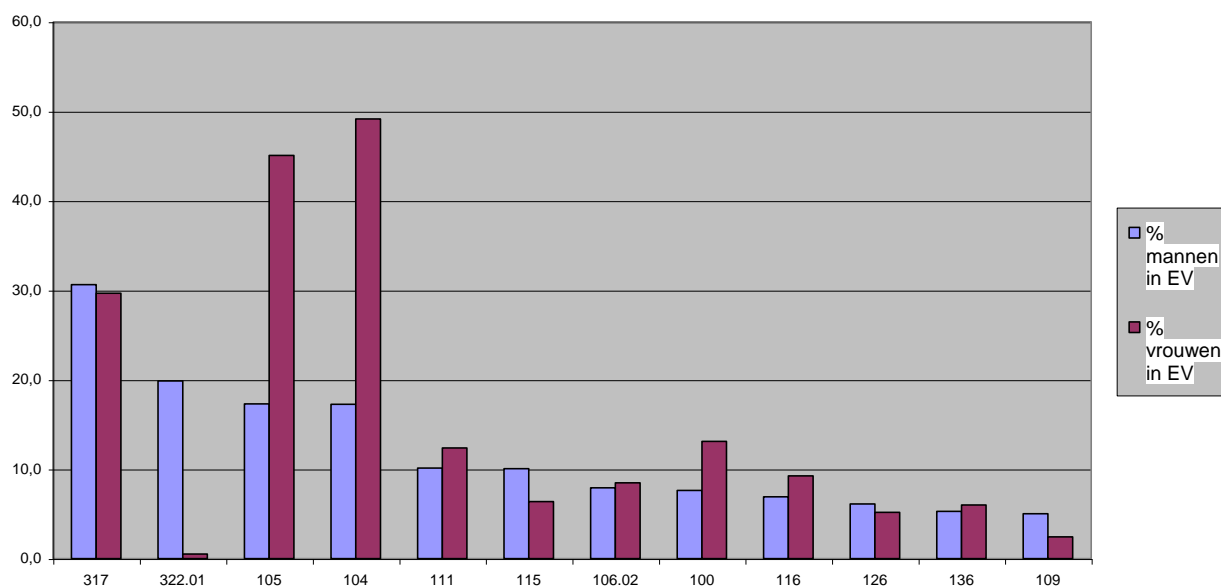
Bekijkt men de sectoren waar minstens 5 % van de werknemers gebruik maakt van het educatief verlof, dan krijgt men het volgende beeld:

Globaal gezien valt op dat het verschil in gebruik tussen mannen en vrouwen al bij al beperkt is, met 3 uitzonderingen: het PC 105, PC 104 en PC 149.01, waar verhoudingswijs duidelijk meer vrouwen in educatief verlof zijn. Maar uit het zeer beperkte verschil tussen de balk voor M+V samen en de balk van de M, kan in die 3 gevallen gesteld worden dat het in aantal om een beperkt aantal vrouwen gaat, mannensectoren dus.

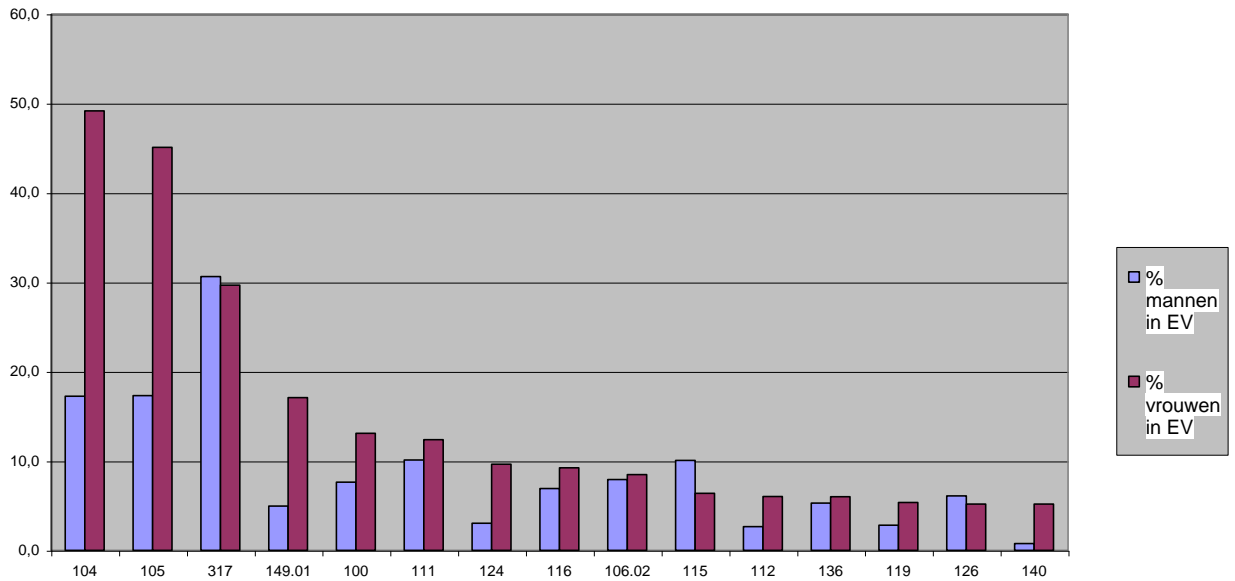
Dezelfde oefening maar dan op basis van het gebruik bij de mannen (minstens 5 % van de mannen is in educatief verlof), geeft volgend resultaat.

grafiek 7 - sectoren met minstens 5 % van de mannen in educatief verlof

Met als uitgangspunt die sectoren waar minstens 5 % van de vrouwen gebruik maakt van het educatief verlof, dan blijkt volgend beeld:

grafiek 8 - sectoren met minstens 5 % van de vrouwen in educatief verlof

In beide vorige grafieken vallen opnieuw de PC's 104 en 105 op. Bovendien blijkt dat het grotendeels dezelfde PC's zijn die voorkomen op die beide grafieken.

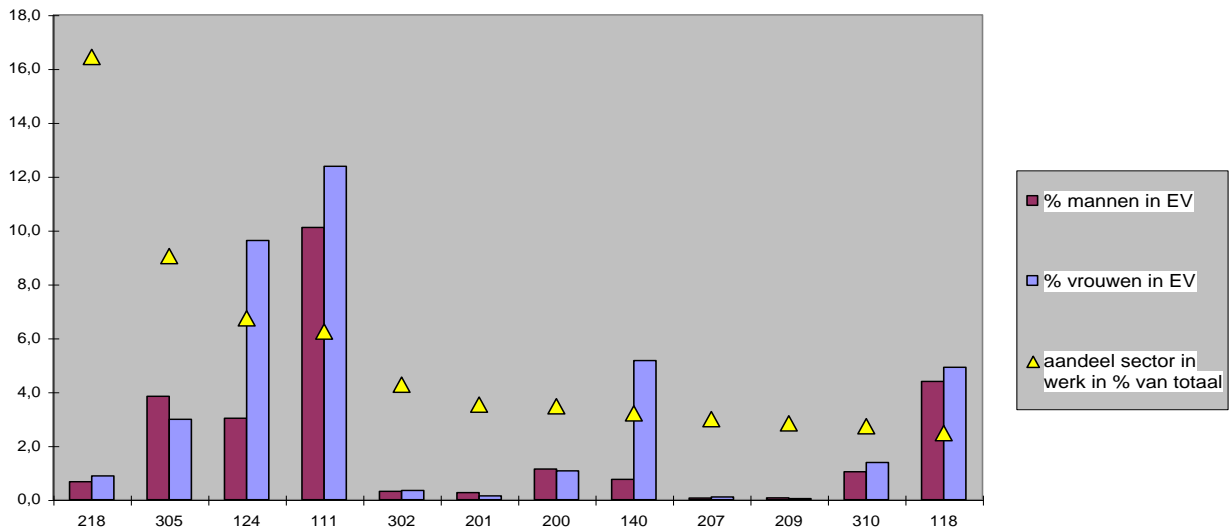
Er kan dus geconcludeerd worden dat sectoren die veel gebruik maken van het educatief verlof, dit zowel doen voor de mannen als voor de vrouwen, waarbij globaal zelfs kan gezegd worden dat relatief het gebruik hoger ligt bij de vrouwen.

Bij die oefeningen moet natuurlijk opgelet worden met het verschil in belang (in aantal werknemers) tussen die sectoren.

Daarom wordt ook eens gekeken naar het gebruik in die sectoren die qua volume tewerkstelling het belangrijkste zijn.

Grafiek 9

gebruik educatief verlof in sectoren met meeste werknemers

Ook hier is er geen eenduidig beeld, maar men kan wel vaststellen dat in een aantal typische “mannen”-sectoren als de bouw (PC 124) en metaal (PC 111) de vrouwen verhoudingsgewijs meer gebruik maken van het educatief verlof dan de mannen.

5. De invloed van de arbeidsduur

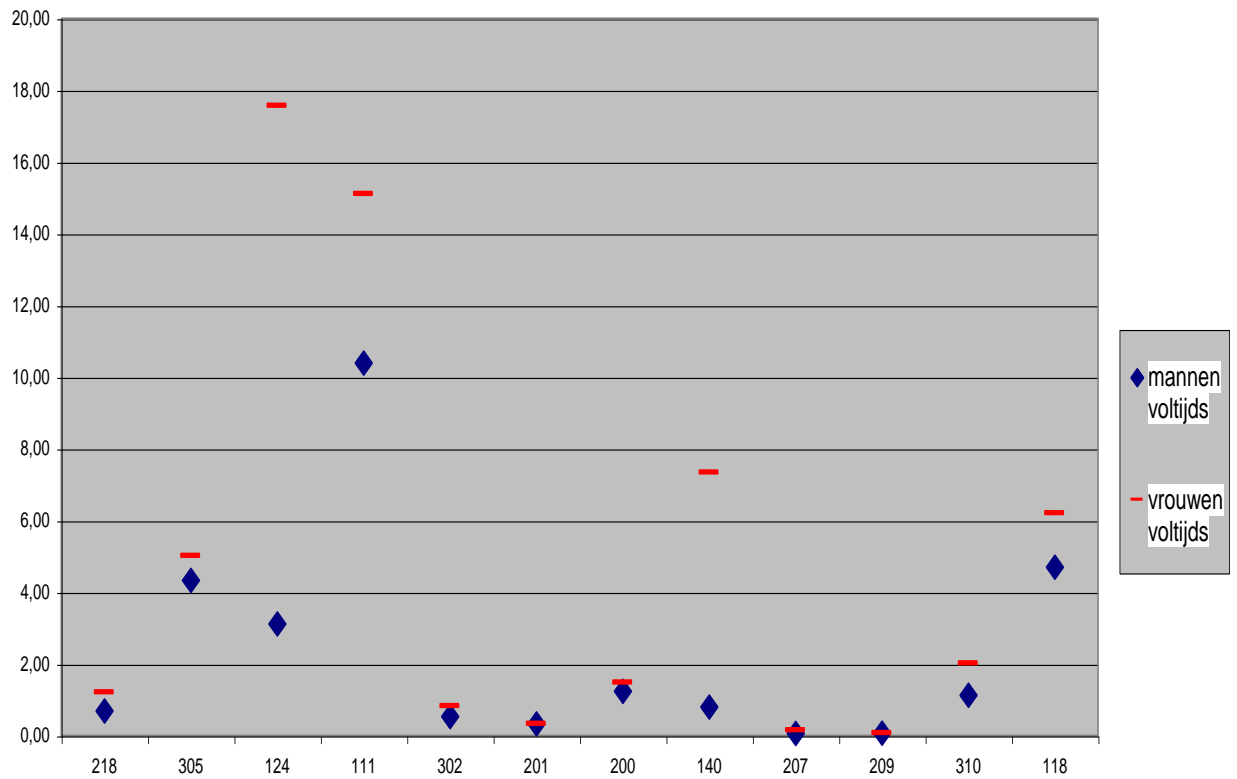
Uit grafiek 3 bleek reeds dat deeltijdse werknemers beduidend minder gebruik maken van het stelsel van het educatief verlof, en dit ongeacht het geslacht. Het verschil in gebruik van het educatief verlof naargelang het geslacht is bij deeltijdse werknemers slechts 10 %, terwijl bij voltijdse werknemers dit verschil bijna 25 % bedraagt.

Aangezien deeltijdse arbeid veel meer voorkomt bij vrouwen (45,8 % van de vrouwen werkt deeltijds, terwijl dit bij de mannen slechts 7,9 % is – eurostatcijfers voor 2008) is deze deeltijdse arbeid de grootste verklaring voor het verschil in gebruik van het educatief verlof naargelang geslacht.

Als men naar het gebruik van het educatief verlof van de voltijdse werknemers kijkt, en meer bepaald in die sectoren met veel werkgelegenheid, dan wordt er vastgesteld dat de voltijdse vrouwen in de meeste van die sectoren een grotere participatiegraad in het educatief verlof hebben dan de mannen. In de bouwsector (PC 124) bijvoorbeeld is dat zelfs 5 maal hoger.

Grafiek 10
% van de voltijdse werknemers in educatief verlof -
sectoren met veel tewerkstelling

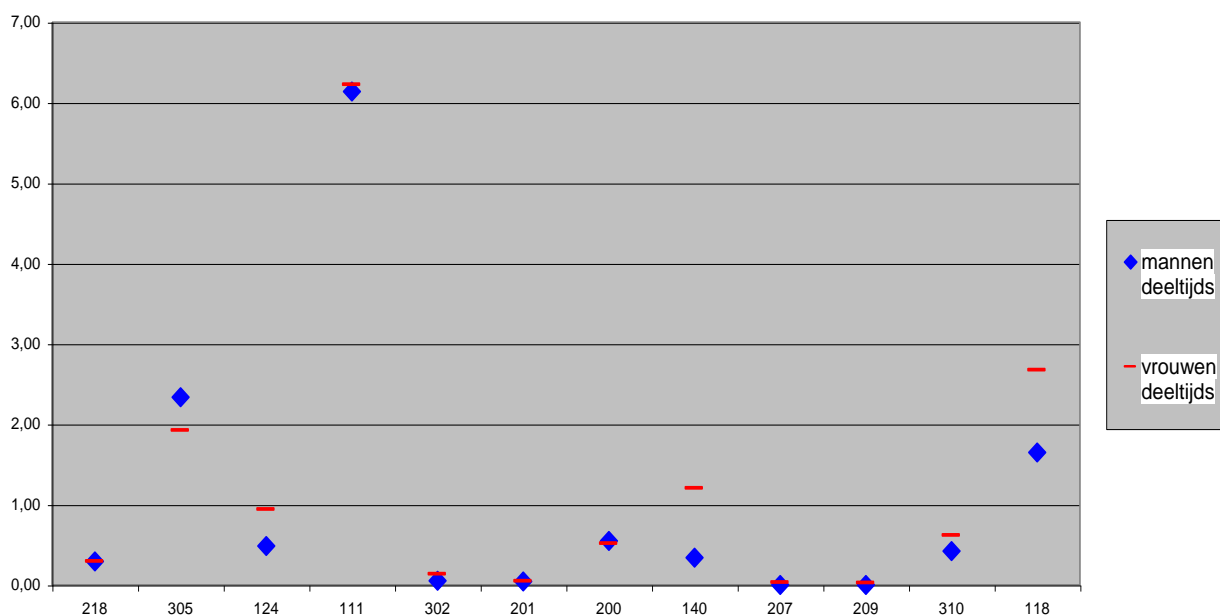

Maar, zoals hoger reeds gezegd, het zijn hoofdzakelijk wel sectoren met weinig vrouwen en a fortiori met weinig voltijds werkende vrouwen.

Als men hetzelfde bekijkt voor de deeltijdse werknemers uit dezelfde sectoren:

Grafiek 11

% van deeltijdse werknemers in educatief verlof -
sectoren met veel tewerkstelling

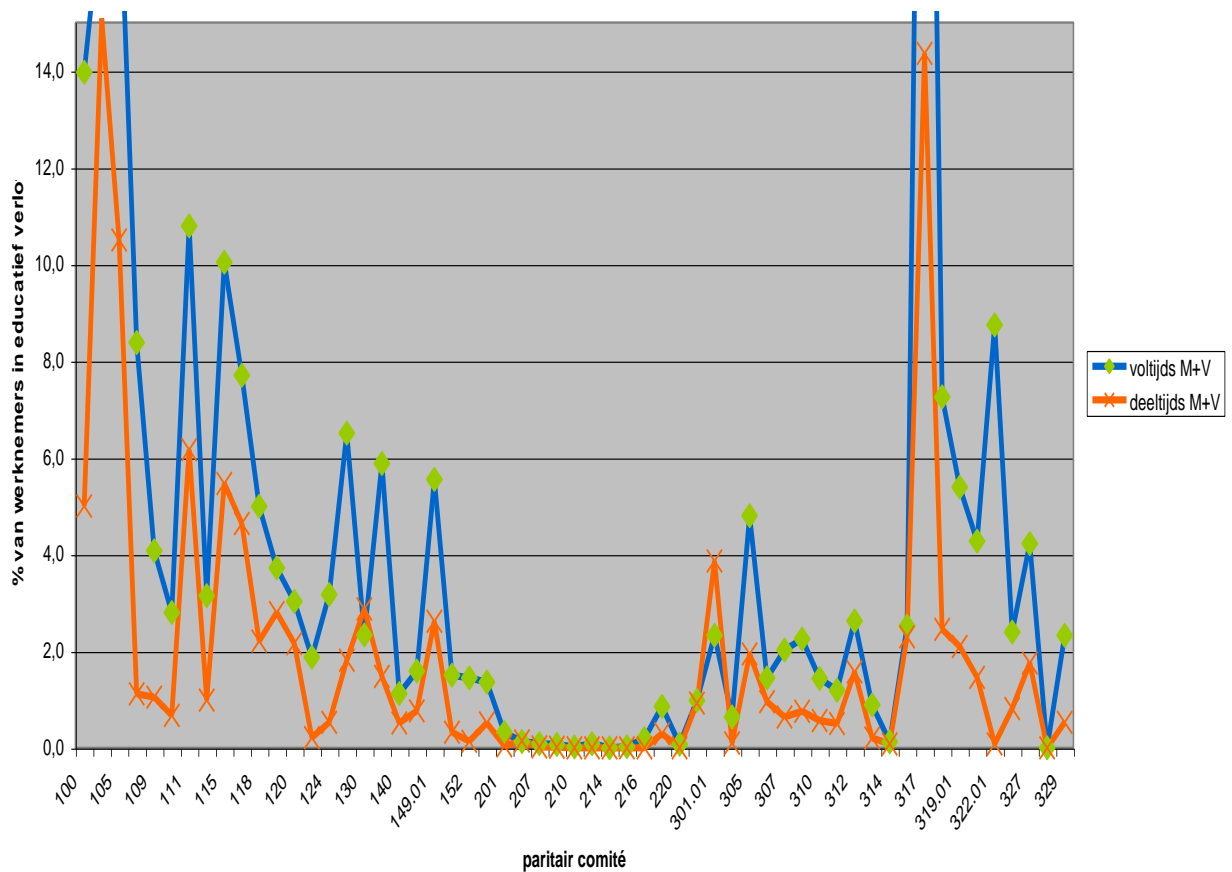
De verschillen tussen de geslachten zijn minder uitgesproken dan voor de voltijdse werknemers, maar ook hier zijn er sectoren waar de deeltijdse vrouwen proportioneel duidelijk meer het stelsel van het educatief verlof gebruiken dan hun deeltijdse mannelijke collega's (bvb. PC 118). Meestal ligt het niveau van gebruik van het educatief verlof tussen deeltijdse mannen en vrouwen in dezelfde sector echter dicht bij elkaar. In één sector gebruikt de deeltijdse man proportioneel het educatief verlof meer dan zijn deeltijdse vrouwelijke collega (PC 305).

6. Conclusie

Uit de hierboven gemaakte analyse blijkt dat mannen en vrouwen een vrij vergelijkbaar gebruik maken van het stelsel van het educatief verlof. Dit gebruik verschilt sterk van sector tot sector, maar binnen die sectoren is er relatief weinig verschil in gebruik tussen mannen en vrouwen.

De ondervertegenwoordiging van de vrouwen in het stelsel van het educatief verlof is quasi integraal te wijten aan het feit dat deeltijdse werknemers (ongeacht geslacht) veel minder gebruik maken van het educatief verlof dan hun voltijdse collega's, in combinatie met het feit dat in België deeltijdse arbeid zeer sterk geconcentreerd zit bij de vrouwen.

Grafiek 12
verschil in participatiegraad in educatief verlof voltijds tov deeltijds

Er zou nog nader kunnen onderzocht worden of er eventueel ook een (meer beperkte) invloed zou zijn van het type van opleidingen die kunnen binnen het educatief verlof: vooral het gebruik van de sectorale opleidingen en de algemene opleidingen zou misschien ook tot sexe-verschillen in gebruik van het educatief verlof kunnen aanleiding geven.

C. Educatief verlof - Spreiding gebruik over schooljaar

1. Inleiding

Op 14 november 2009 vroeg de Nationale Arbeidsraad aan de directie educatief verlof van de FOD WASO om uitleg aangaande de spreiding van het gebruik van het educatief verlof over het schooljaar. Dit met als doel een zicht te krijgen op het effectief gebruik van het stelsel en om na te gaan of dit gebruik strookt met het opzet van het stelsel.

De gevraagde gegevens zijn niet op een geïnformatiseerde wijze beschikbaar in het databestand van het educatief verlof.

Om toch een inzicht te verschaffen over de spreiding van het gebruik werd in de loop van de week van 23 november 2009 aan alle dossierbeheerders gevraagd om voor elk behandeld dossier op een exelfile het gebruik van het educatief verlof over het schooljaar te noteren. Elke maand waarin minstens op één dag educatief verlof werd opgenomen werd dus geregistreerd als een effectief gebruik, ongeacht of dit om bvb 1 dag (of slechts enkele uren) dan wel om een groter aantal dagen (of uren) zou gaan.

In die week werden 3.837 werknemersdossiers behandeld. Het ging meestal om dossiers van het schooljaar 2007-2008, maar ook om een aantal Franstalige dossiers van het schooljaar 2008-2009. Dit staal is zeker groot genoeg om als representatief beschouwd te kunnen worden.

Daarbij werd een telling bijgehouden per type van opleiding (sociale promotie, sectoropleidingen, ...).

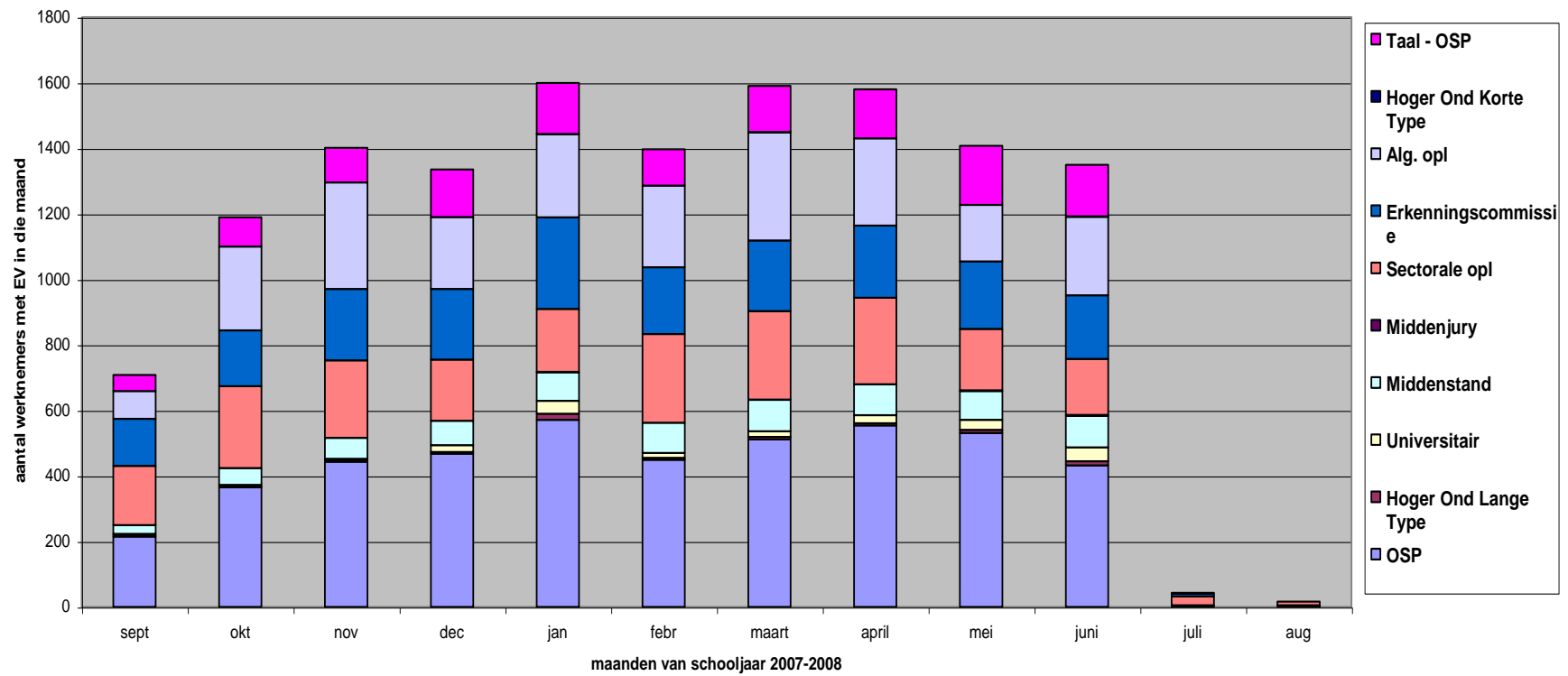
Binnen het toegekende korte tijdsbestek (3 weken) en de werkdruk op de dienst was dit de meest haalbare piste om een zicht te krijgen op die spreiding, zonder destabilisatie van de werking van de dienst.

2. Globale vaststelling

Globaal kan gesteld worden dat de spreiding over het schooljaar vrij homogeen is, met uitzondering van de startmaand september en in nog veel sterkere mate de vakantiemaanden juli en augustus. Daar waar in die maanden het aantal gebruikers duidelijk lager ligt, is het over de andere maanden vrij stabiel, zoals blijkt uit grafiek 1. Uit de grafiek kan reeds in beperkte mate afgeleid worden dat de spreiding in de tijd wel varieert naargelang het type van opleiding.

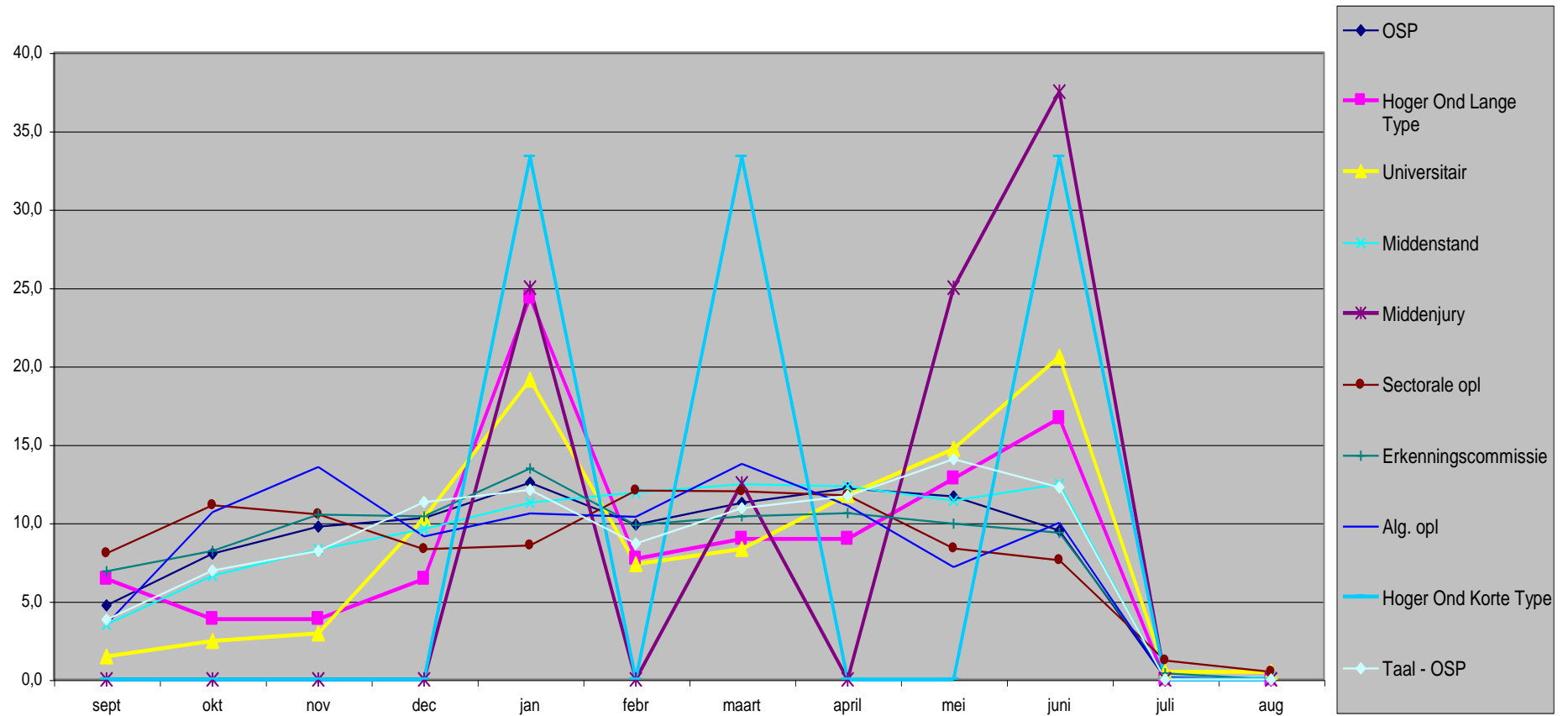
Grafiek 1

gebruik educatief verlof over schooljaar 2007-2008 -- steekproef

Grafiek 2

procentueel aandeel elke maand naargelang type opleiding

Uit de grafiek 2 blijkt dit nog duidelijker. Daar werd voor elk type van opleiding het totaal gebruik (= 100 %) verdeeld over de verschillende maanden.

Hieruit blijkt duidelijk dat de volgende opleidingen geconfronteerd worden met piekmomenten in het gebruik van het educatief verlof:

- de universitaire opleidingen en de opleidingen van het hoger onderwijs van het lange type hebben piekmomenten in december-januari en in mei-juni, wat duidelijk overeenkomt met de examenperiode en de daaraan voorafgaande blokperiode;
- de opleidingen voor het hoger onderwijs van het korte type hebben eveneens een piekgebruik in januari en juni, maar eveneens in maart (verklaring?)
- voor de deelname aan de examenjury ligt het gebruik eveneens merkkelijk hoger in januari en in mei-juni, maar is er eveneens een piek in maart (verklaring?).

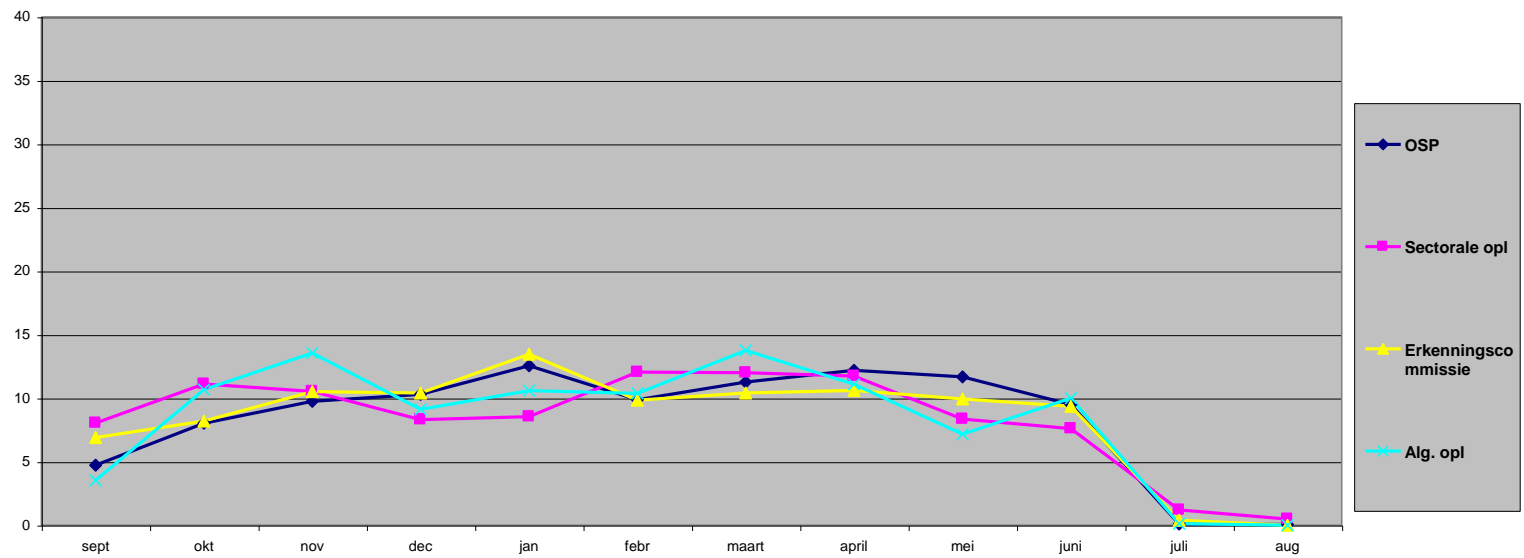
Voor deze types van opleidingen/examens kan dus gesteld worden dat het educatief verlof in eerste instantie gebruikt wordt in de omgeving van de examenperiode.

Voor de andere types van opleiding is er een vrij gelijkmatige spreiding over het schooljaar. Zelfs voor taalopleidingen is de verdeling vrij gelijklopend, met een kleine piek in januari en mei.

Bij dit alles mag niet vergeten worden dat deze opleidingen met duidelijke piekmomenten in het totaal pakket van het educatief verlof slechts marginaal zijn. De grote gebruikers zijn immers de sectoropleidingen, de opleidingen sociale promotie, de opleidingen goedgekeurd door de commissie en de algemene opleidingen. Voor deze opleidingen, samen goed voor meer dan 80 % van het totaal, is er geen sprake van piekmomenten in het gebruik.

Grafiek 3

spreiding gebruik meest voorkomende opleidingstypes

D. Educatief verlof voor deeltijdse werknemers - Situatie en raming kost uitbreiding

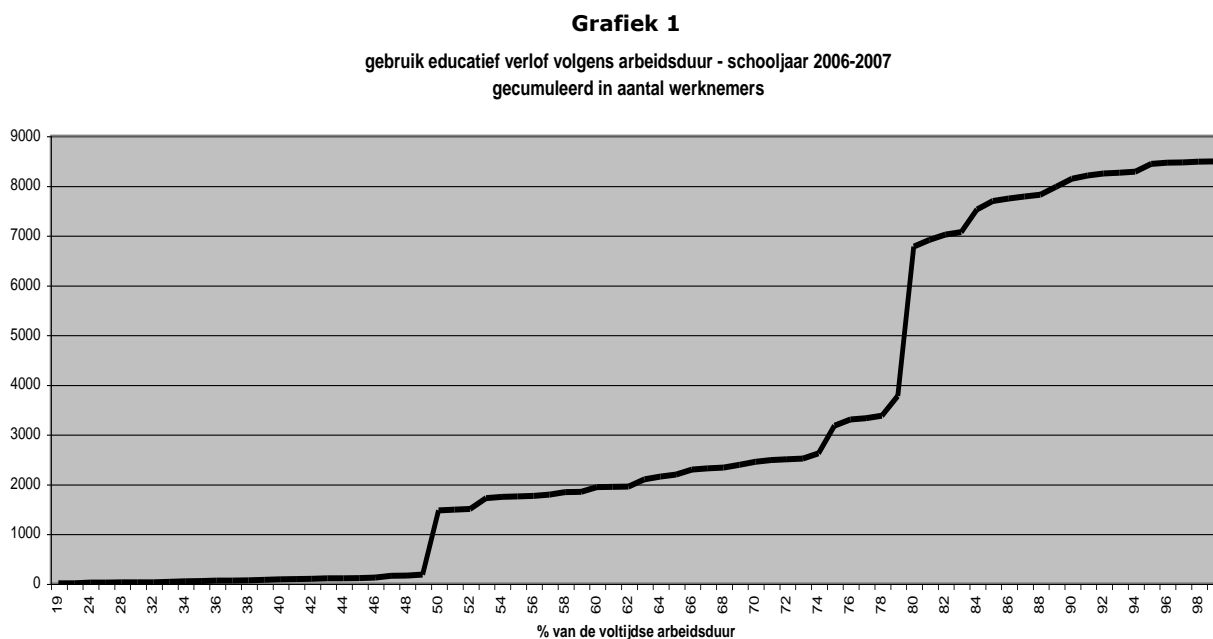
1. Inleiding.

De Nationale Arbeidsraad verzocht ook de directie educatief verlof van de federale overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg een nota op te maken waarin het gebruik van het educatief verlof bij deeltijdse werknemers verder zou onderzocht worden, met als doelstelling de eventuele kostprijs te berekenen van een proportionele uitbreiding van het recht naar:

- alle deeltijdse werknemers die minstens halftijds werken.
- alle deeltijdse werknemers, ongeacht de arbeidsduur.

2. Het huidig recht op educatief verlof voor deeltijdse werknemers

Wordt het huidig gebruik van het educatief verlof door deeltijdse werknemers uitgedrukt in functie van de arbeidstijd, dan krijgt men het volgende beeld (cumulatief aantal gebruikers)

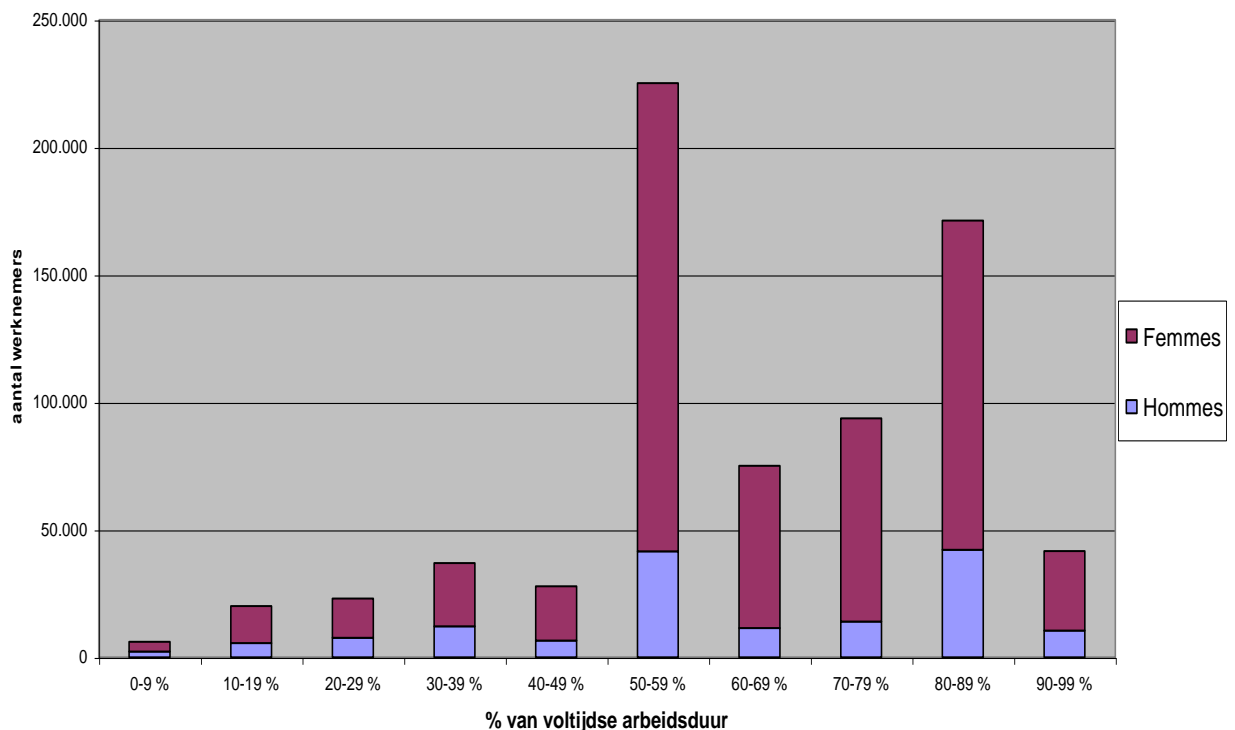

3. De RSZ-tewerkstelling in private sector in functie van arbeidsduur

Om de kost te kunnen ramen van een uitbreiding van het educatief verlof voor deeltijdse werknemers moet in eerste instantie de spreiding gekend zijn van de globale deeltijdse tewerkstelling in functie van de arbeidsduur.

Op 31 december 2007 was de situatie als volgt:

Grafiek 2
spreiding deeltijdse RSZ-tewerkstelling private sector

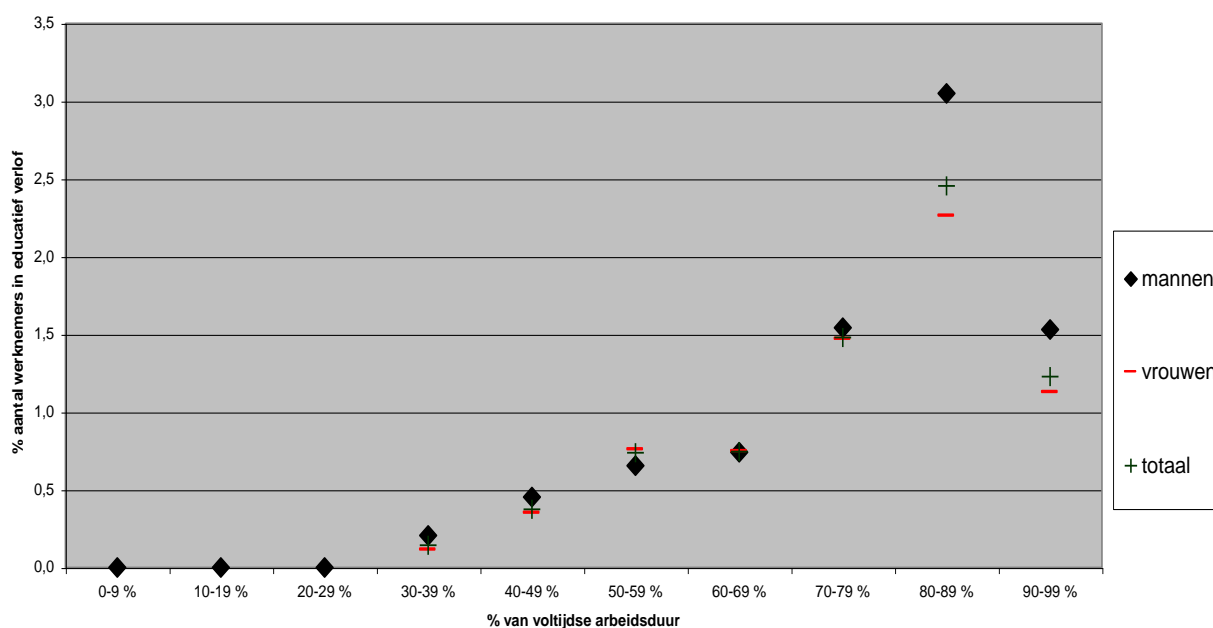

Er zijn duidelijke pieken in de deeltijdse arbeid op 50 % en 80 % van de voltijdse arbeidsduur. Uit een verdere detaillering blijken van de ongeveer 225.000 werknemers in de groep 50-59 % er niet minder dan 132.000 (of bijna 59 %) juist halftijds te werken.

4. Vergelijking deeltijdse tewerkstelling en gebruik educatief verlof bij deeltijdse werknemers.

Als men het huidig gebruik van het educatief verlof binnen dezelfde indeling in functie van de arbeidstijd vergelijkt, dan komt men tot de volgende actuele participatiegraad in het educatief verlof.

Grafiek 3
participatiegraad educatief verlof voor deeltijdse werknemers

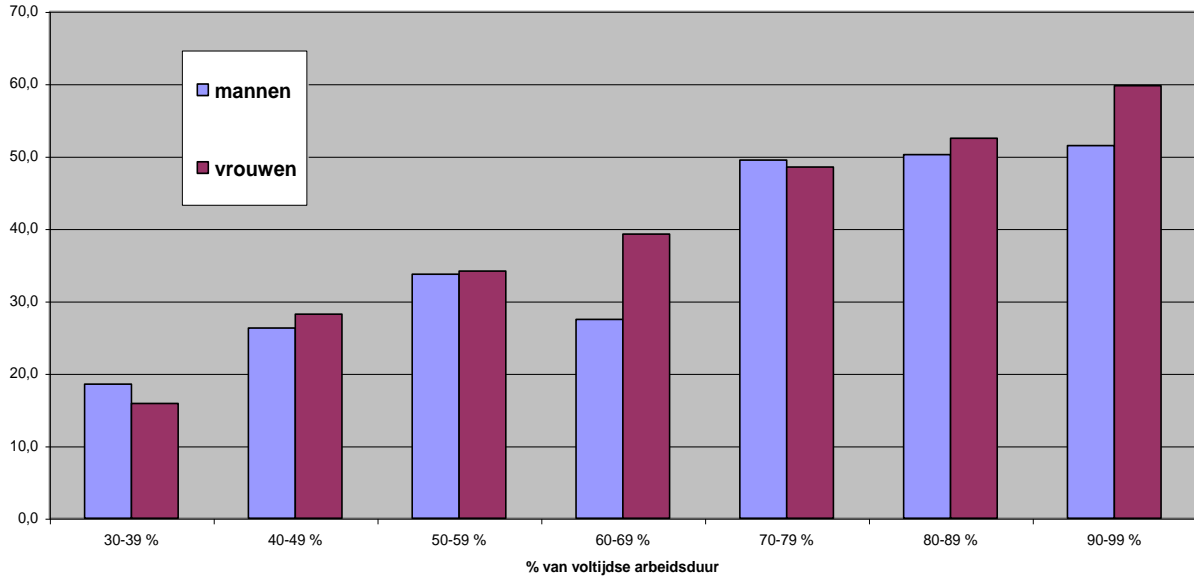

Wanneer voor de deeltijdse werknemers met een arbeidsregime van < 80 % gekeken wordt naar het type van de gevolgde opleidingen, dan wordt vastgesteld dat zij proportioneel meer vertegenwoordigd zijn in de opleidingen sociale promotie en de opleidingen goedgekeurd door de erkenningscommissie, en duidelijk minder in de algemene opleidingen en in de sectoropleidingen.

Wanneer dan gekeken wordt naar het gemiddeld aantal uren educatief verlof per werknemer voor diezelfde groepen van arbeidstijd, levert dit het volgend beeld op:

Grafiek 4

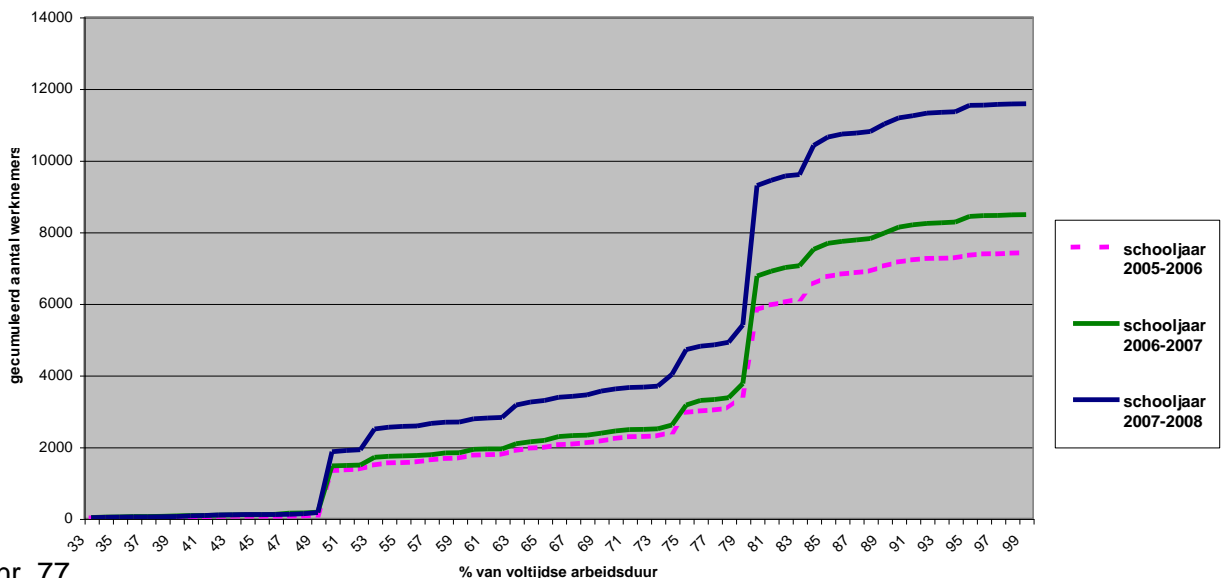
gemiddeld aantal uren educatief verlof van deeltijdse werknemers

Hieruit blijkt dat deeltijdse werknemers proportioneel in functie van hun arbeidstijd ook effectief het educatief verlof gebruiken. Mogelijks zou een lagere arbeidstijd ook kunnen leiden tot een proportioneel lager gebruik van het educatief verlof; maar in de praktijk blijkt deze hypothese dus niet correct (met uitzondering van de groep 60-69 %, maar gelet op het beperkt aantal gevallen is dit wellicht niet representatief).

Grafiek 5

evolutie gebruik educatief verlof deeltijdse werknemers

5. Raming van de kost van de uitbreiding van het recht

a. Uitgangspunten

Gelet op het voorgaande, op basis van de nota van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (zie verwijzing hierboven), kan men voor een raming van de extra-kost uitgaan van de volgende hypothesen:

- het gebruik van het educatief verlof bij deeltijdse werknemers is qua uren educatief verlof louter proportioneel de arbeidstijd;
- het gebruik van het stelsel zelf neemt echter af naargelang de deeltijdse arbeidstijd kleiner is. De huidige participatiegraad in educatief verlof van voltijdse werknemers toepassen op deeltijdse werknemers zou dus tot een overschatting van de kost komen. Daarom wordt hierna gewerkt met twee alternatieven:
  - * het gebruik daalt in dezelfde mate als de daling van de arbeidstijd;
  - * het gebruik daalt maar slechts voor de helft ten opzichte van de arbeidstijd.

b. Variante 1

In de eerste variante wordt de voltijdse participatiegraad dus proportioneel verlaagd in functie van de arbeidstijd. Dit geeft de volgende totale extra kost tov de huidige situatie, gerekend aan 20,81 € per uur.

	<u>participatie</u>	<u>aantal</u>	<u>extra</u>	<u>aantal</u>	<u>totale kost</u>
	<u>graad</u>	<u>werknemers</u>	<u>werknemers</u>	<u>uren/wn</u>	
			<u>tov nu</u>		
0-9 %	0,16	10	10	2,88	581,80
10-19 %	0,48	97	97	8,65	17.385,33
20-29 %	0,8	185	185	14,41	55.344,40
30-39 %	1,12	414	361	20,18	151.552,09
40-49 %	1,44	400	296	25,94	159.933,46
50-59 %	1,76	3.963	2.300	31,71	1.517.854,67
60-69 %	2,08	1.563	1.003	37,47	782.089,73
70-79 %	2,4	2.249	863	43,24	776.474,77
totaal		8.880	5.114		3.461.216,25

Wordt de uitbreiding beperkt tot de minstens halftijdse, dan is de extra-kost beperkt tot 3.076.419 € per jaar.

c. Variante 2

In deze variante neemt de participatiegraad minder sterk af in functie van de dalende tewerkstellingsgraad, aangezien de daling maar voor de helft in rekening gebracht wordt (bvb. voor arbeidstijd van 75 % wordt een participatiegraad toegepast van 87,5 van de voltijdse participatiegraad).

	<u>participatie</u>	<u>aantal</u>	<u>extra</u>	<u>aantal</u>	<u>totale kost</u>
	<u>graad</u>	<u>werknemers</u>	<u>werknemers</u>	<u>uren/wn</u>	
			<u>tov nu</u>		
0-9 %	1,68	102	102	2,88	6.108,95
10-19 %	1,84	370	370	8,65	66.643,76
20-29 %	2	461	461	14,41	138.361,00
30-39 %	2,16	798	745	20,18	312.943,81
40-49 %	2,32	645	541	25,94	291.981,89
50-59 %	2,48	5.585	3.922	31,71	2.587.691,65
60-69 %	2,64	1.984	1.424	37,47	1.110.222,61
70-79 %	2,8	2.624	1.238	43,24	1.113.734,65
totaal		12.569	8.803		5.627.688,32

Wordt de uitbreiding beperkt tot de minstens halftijdse, dan is de extra-kost beperkt tot 4.811.649 € per jaar.

d. Welke hypothese weerhouden?

Wordt uitgegaan van het huidig gebruik van de werknemers die 80 à 89 % van de arbeidstijd werken (huidige participatiegraad is voor die groep 2,45 %) dan ligt de variante 1 wellicht dichter bij de realiteit dan variante 2.

Anderzijds moet vastgesteld worden dat er reeds een automatische stijging van de participatie van de deeltijdse werknemers aan de gang is. In de oefening hierboven werd rekening gehouden met het laatste volledig gekende en verwerkte schooljaar, zijnde 2006-2007. Wanneer de grafiek 1 echter opge maakt wordt voor het daaraan voorafgaande en daarop volgende schooljaar (voor dit laatste met de opmerking dat dit nog niet volledig gecontroleerd werd, en dat er dus nog een beperkte daling kan optreden van het werkelijk aantal te betalen werknemers), dan zou ook variante 2 voor de toekomstige evolutie als uitgangspunt kunnen genomen worden.

E. Sectoren die voldoende inspanningen realiseren inzake opleiding en betaald educatief verlof

De algemene directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg stelt een lijst op van de sectoren die een collectieve arbeidsovereenkomst hebben neergelegd conform de voorwaarden van het voornoemde koninklijk besluit van 11 oktober 2007 tot invoering van een bijkomende werkgeversbijdrage ten bate van de financiering van het betaald educatief verlof.

Krachtens artikel 3, § 1 van dat koninklijk besluit moeten de collectieve arbeidsovereenkomsten inzake bijkomende opleidingsinspanningen uiterlijk op 1 september van het jaar waarin de collectieve arbeidsovereenkomsten in werking treden op de griffie van de voornoemde algemene directie neergelegd worden. Paragraaf 2 van dat artikel bepaalt dat de voornoemde directie de lijst van sectoren die een collectieve arbeidsovereenkomst hebben neergelegd, ter informatie bezorgt aan de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Uit de op 1 november 2009 afgesloten lijst blijkt dat 93 van de 174 sectoren en subsectoren een collectieve arbeidsovereenkomst hebben neergelegd, d.i. 53,45 % van de sectoren en subsectoren. Slechts twee subsectoren beogen uitdrukkelijk het betaald educatief verlof in hun pakket maatregelen¹³, d.i. 1,15 % van het geheel van de sectoren en subsectoren en 2,15 % van die welke een collectieve arbeidsovereenkomst hebben neergelegd.

Verschillende sectoren en subsectoren voorzien voor de werknemers evenwel in een individueel recht op opleiding of een (individuele) opleidingstijd tijdens en/of buiten de arbeidstijd. Andere bieden opleidingen op sectorniveau aan. Een aantal beogen de toegang tot alle vormen van opleiding. Er zijn collectieve arbeidsovereenkomsten die voorzien in de vaststelling van een vormingsplan in de ondernemingen (door de ondernemingsraad). Eén collectieve arbeidsovereenkomst beoogt de interne en externe beroepsopleiding, en een andere de opleidingen die moeten worden opgenomen in de sociale balans. Ten slotte besteden een aantal sectoren een bijzondere aandacht aan de risicogroepen.

---

¹³ Paritair subcomité nr. 102.02 voor het bedrijf der hardsteengroeven en der groeven van uit te houden kalksteen in de provincies Luik en Namen en paritair subcomité nr. 102.04 voor het bedrijf van de zandsteen- en kwartsietgroeven op het gehele grondgebied van het Rijk, uitgezonderd de kwartsietgroeven van de provincie Waals-Brabant.

F. Sectoren die inspanningen hebben gerealiseerd ten bate van de risicogroepen en betaald educatief verlof

In de opeenvolgende interprofessionele akkoorden zijn de sociale partners overeengekomen een bepaald percentage van de loonmassa te besteden aan de financiering van initiatieven inzake de bevordering van de werkgelegenheid en de opleiding voor risicogroepen. Dat percentage wordt vervolgens bevestigd door een wettelijke bepaling. De sectoren en ondernemingen die een gelijkwaardige inspanning realiseren, zijn vrijgesteld van die bijdrage, die is gelijkgesteld met een socialezekerheidsbijdrage.

Die inspanning wordt geconcretiseerd door middel van een collectieve arbeidsovereenkomst op sector- of ondernemingsniveau, neergelegd bij de griffie van de algemene directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg uiterlijk op 1 oktober van het jaar waarop ze betrekking heeft. Die collectieve arbeidsovereenkomst bepaalt het begrip risicogroep.

Het interprofessioneel akkoord voor de periode 2009-2010 stelt die bijdrage vast op 0,10 %.

Voor de periode 2009-2010 hebben 147 (sub)sectoren dergelijke collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten. De meeste van die sectoren richten hun inspanningen meer bepaald op de financiering en/of de organisatie van de (beroeps)opleiding. Op basis van de informatie van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen) kan niet worden uitgemaakt of het betaald educatief verlof een van die opleidingsmaatregelen is.

Volgens de wet van 30 december 2009 ter ondersteuning van de werkgelegenheid bepaalt de Koning vanaf 1 januari 2011 de risicogroepen voor dewelke de werkgevers, die gebonden zijn door een collectieve arbeidsovereenkomst, zoals hierboven bedoeld, een inspanning van ten minste 0,05 % van de loonmassa moeten voorbehouden (artikel 3). Daaruit volgt dat de werkgevers die gebonden zijn door een collectieve arbeidsovereenkomst voortaan een inspanning van ten minste 0,05 % van de loonmassa moeten voorbehouden aan risicogroepen die bij koninklijk besluit zijn vastgesteld. De bepalingen tot uitvoering van die maatregel zijn nog niet aangenomen.

Die wet voorziet ook in de oprichting, vanaf 1 januari 2010, van een "Fonds voor de vorming en de werkgelegenheid" in de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening met het oog op de ondersteuning van de inspanningen inzake de inschakeling op de arbeidsmarkt van de risicogroepen bepaald door een koninklijk besluit, vastgesteld na overleg in de Ministerraad. Die inspanningen kunnen worden gerealiseerd door een sector of een publiekrechtelijk lichaam. Het Fonds wordt jaarlijks gespijst door een voorafname toegepast op de beschikbare middelen bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, Globaal Beheer. De Koning bepaalt na advies van het beheerscomité van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening de criteria, de voorwaarden en de modaliteiten van de besteding van deze bedragen. Vanaf 2010 wordt dat bedrag vastgesteld op 6 miljoen euro (artikel 5). De maatregelen tot uitvoering van die bepaling zijn nog niet aangenomen.

G. Aanvullende gegevens

De algemene directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft zich ertoe verbonden een geheel van aanvullende gegevens te verzamelen, aan de hand waarvan het stelsel van het betaald educatief verlof met kennis van zaken geëvalueerd kan worden. Het betreft meer bepaald:

- leeftijd en geslacht van de gerechtigden op betaald educatief verlof, in absolute cijfers;
- initiële opleiding van de gerechtigden op betaald educatief verlof;
- soorten van gevolgde opleidingen, d.w.z. gedetailleerde gegevens over de effectief gevolgde lessen;
- slaagpercentage voor de gevolgde opleidingen in het kader van betaald educatief verlof;
- impact van het betaald educatief verlof voor het vinden van een betrekking.
